

HAZİRAN 2016

Az Farkla da Olsa Brexit, Brexit mi?

Katılımın yüzde 72 olduğu Brexit referandumunda yüzde 51.9 "evet", yüzde 48.1 "hayır" oyu çıktı. Birleşik Krallık'ı oluşturan dört ülkeden İngiltere ve Galler az farkla ayrılık isterken, Kuzey İrlanda ve İskoçya'ya görece yüksek oranlarla ayrılığın karşısında durdu. Sonuçların ardından bu kez İskoçya, Kuzey İrlanda ve hatta Cibraltar'da Birleşik Krallık'tan ayrılarak AB'den kalma anlamında "Brexit" sesleri yükselmeye başladı.

Başbakan David Cameron, 2015 genel seçimleri öncesinde biraz da aşırı sağcı UKIP'e oy kaptırmamak için Birleşik Krallık'ın AB üyeliğini referanduma götürme sözü vermişti. AB'yle yapılan müzakereler sonucunda 2016 başında istediği ayrıcalıkları büyük ölçüde alınca da hayır oyu için yoğun bir kampanya yürütmeye başladı. Belli ki artık çok geçti, kendi kariyerini de oylattığı referandum sonucunda hüsrana uğradı ve istifa etti.

KENDİ KADERİNİ TAYİN ETMEK

Yasemin KARADAĞ

Başbakan David Cameron, 2015 genel seçimlerine hazırlanırken Birleşik Krallık'ın AB üyeliğini referanduma götürme sözü verdiğinde, 24 Haziran 2016 sabahı istifa konuşmasını yapacağını tahayyül etmemiştir hiç şüphesiz. Esasında UKIP'in 2014'te Avrupa Parlamentosu seçimlerindeki başarısıyla, Avrupa'nın büyük bir kısmında olduğu gibi İngiliz iç siyasetinde de yükselen sağ Britanya'da da değişimin zamanının geldiğinin habercisi olmuştur. 2008'den itibaren tüm dünyayı saran finansal krizin Avrupa'yı da etkisi altına alması, ardından Suriye'de başlayan savaşla birlikte bölgeyi göçmen krizinin sarması ve Avrupalı liderlerin her iki krizle de başa çıkamayışları, yalnızca Britanya'da değil tüm Avrupa'da sağın hızla yükselmesi için alan açtı. **(devamı 3.sayfada)**

Brexit'te Göç Tartışmaları

Eda BEKTAŞ
sayfa 4-5

Aristoteles'in Mezarı

Maria KONSTANTOPOULOU
sayfa 6

AB'nin Yeni Silah Düzenlemesi

Damla ÜNSEVER
sayfa 7

Hayvan Sever mi, Sevici mi?

Dicle KORKMAZ TEMEL
sayfa 8-9

Evrensel Yargının Afrika Adaleti

Elâ BİLGİN
sayfa 10-11

Nakit Yok, Paralar Cep'te

Aygün KARLI
sayfa 12

Sokağın Ritmi

Betül DİNLER
sayfa 14-15

Portre: Altiero Spinelli

Elif TAHMİSCİOĞLU
sayfa 16-17

Jo Cox Cinayeti ve Yükselen Aşırı Sağ

Melisa TEKELİ

İngiltere'de odak noktası Brexit iken üzücü bir haber tüm gündemi değiştirdi: İşçi Partisi'nin Yorkshire milletvekillerinden Helen Joanne Jo Cox, 16 Haziran'da öldürüldü. Mayıs 2015'teki genel seçimler sonucu parlamentoya girmeye hak kazanan Cox, 16 aydır milletvekilliydi.

Parlamento bünyesinde Filistin ve Ortadoğu sorunlarıyla ilgilenen grupların üyesi olan ve Gazze'ye uygulanan ablukanın kaldırılması yönünde çağrılarda bulunan Cox, aynı zamanda Brexit referandumunda da Birleşik Krallık'ın AB üyeliğinin devam etmesi görüşünü destekliyordu. Ölümünden bir gün önce Thames nehri üzerinde iki zıt kutbun destekçilerinin katıldığı propaganda mücadelesine katılmıştı. Göç kaygısıyla hareket edip Birleşik Krallık'ın AB'den çıkması gerektiğini savunanlaraysa çıkışın bir çözüm olmayacağını söyleyerek cevap vermişti. Referandumu sayılı gün kalmışken Cox'un öldürülmesi sonrasında bir saygı göstergesi olarak kampanyalara da ara verildi.

16 Haziran günü Jo Cox, seçmenleriyle buluştuğu kütüphanenin yakınında 52 yaşındaki Thomas Mair tarafından silahlı ve bıçaklı saldırıya uğrayarak öldürüldü. Thomas Mair'in ABD'deki Neo-Nazi gruplarla iletişimde olduğu ve bu ülkedeki en büyük neo-Nazi örgütlenmesi olan Ulusal İttifak'ın destekçisi olduğu ortaya çıktı. Mair'in yayınlarına 620 dolar harcadığı Ulusal İttifak Örgütü'nün ne yönde bir kuruluş olduğunu anlamak için yayınlarındaki şu tema ye-

terli olacaktır: Sadece beyaz ırktan oluşan uluslar kurulmalı ve Yahudiler tamamen yok edilmeli.

Ayrıca Mair'in Cox'a saldıran Britain First (Önce Britanya) diye bağırması nedeniyle bu partiyi desteklediği öne sürülürken, Britain First lideri Paul Golding ise saldırganın kendileriyle hiç bir bağı olmadığını öne sürdü. Ancak yine Golding, Cox'un ölümüyle ilgili yaptığı açıklamada, Bristall'da Birleşik Krallık'ın AB'de kalması için çok fazla etkinlik düzenlediğini ve bundan rahatsız olan çok sayıda kişi olduğunu da söyledi.

Independent gazetesinin Mair ile ilgili ortaya çıkardığı bir başka durum da, Güney Afrika'daki Apartheid rejiminin geri getirilmesini isteyen bir internet dergisinin uzun yıllardır abonesi olması.

Jo Cox'un ölümü ve katil Thomas Mair'in özelliklerine baktıktan sonra olayı basit bir cinayet olarak değerlendirmek son derece yanlış olsa gerek. Nitekim cinayet, çoğunluk tarafından Brexit referandumunun yarattığı gerilim ve kutuplaşmanın bir sonucu olarak okundu. Yine bu cinayetin referandum sonuçları üzerinde -ne yönde olacağı belli olmasa da- mutlaka bir etki doğuracağı da öne sürülen görüşler arasında. Bu görüşlerin içinde doğruluk payı barındırdığı bir gerçek ancak olaya sadece Brexit ile bağlantı kurarak bakmak son derece yüzeysel olabilir. Zira olaya mikro değil makro düzeyde bakıldığında resim oldukça net: Son on yılda hızla yükselen ancak konuşulmayan ve giderek

tehlikeli bir hal alan Avrupa'daki sağ akımların yükselişi. Avrupa'da 2008'de başlayan ekonomik krizin önemli sonuçlarından biri, AB üyesi bazı ülkelerde aşırı sağ partilerin oy oranlarının hızla yükselmesi oldu. Ancak tabii ki bu tek etken olarak ele alınmamalı. Ekonomik krizden çok etkilenmemesine rağmen sağ partilerin yükselişe geçtiği Finlandiya ve Avusturya, ekonomik krizden ciddi anlamda etkilenmesine rağmen sağ partilerin stabil kaldığı İspanya ve Portekiz bunu kanıtlar nitelikte.

Ekonomik kriz öncesinde Avrupa başkentlerinde yaşanan bombalı saldırılar ve üye devletlerde uygulanan kemer sıkma politikaları, Avrupa ülkelerinde göçmen ve İslam karşıtlığının artmasına ve kendilerini bu temelde tanımlayan aşırı sağ partilere verilen desteğin artmasına neden oldu. Siyasi, ekonomik ve toplumsal etkenlerin bir araya gelişiyle pek çok Avrupa ülkesinde aşırı sağ partiler tek çare olarak görülmeye başladı.

Elbette 11 Eylül de önemli bir dönüm noktasıydı. Göçmen ve İslam karşıtlığı konusundaki algıları daha da güçlendiren bu olayla birlikte Avrupa'da ötekileştirme ve kapsama yerine dışlama gücü kazandı. Burada hatırlanması gereken önemli bir nokta, bu ötekileştirmenin Avrupa tarihi için çok da yeni bir olgu olmadığı. Her kimliğin önce kendi ötekisini belirlediği ve daha sonra kendini bu öteki üzerinden tanımladığı görüşünden yola çıkarsak, Delanty'nin Avrupa'nın İcadı kitabında bahsettiği gi-

bi Avrupa da kendi kimliğini karşıtlıklar üzerinden inşa etti. Ancak aynı zamanda bu gelişmeler yaşanırken Avrupa tarihinde ırkçılık ve yabancı düşmanlığıyla mücadelenin de son derece önemli bir yer kapsadığı unutulmamalı.

Toplumsal tabanda var olan bu zıtlıklar ışığında yaşanan diğer olaylar, aşırı sağın yükselişi için kolaylaştırıcı etkenler olarak görülebilir. Dönemsel gelişmeler sonucunda aşırı sağ söylemin giderek yayılma eğiliminde olduğu son derece açık. 2015'te de bu söylemlerin parti kadar örgüt düzeyine de yansıdığı ve İngiltere'de Tell Mama, Almanya'da ve Norveç'te PEGIDA gibi örgütlerin sosyal medyada ve meydanlarda bu görüşlerini açıkça dile getirdiği de hatırlanması gereken bir durum.

Farklı etkenlerden beslenerek giderek artan, hem ulusal düzeyde ülke parlamenterinde hem de ulus-üstü düzeyde Avrupa Parlamentosu'nda kendini açıkça gösteren, parti ve örgüt çerçevesinde yayılma imkanı bulan ve azımsanamayacak bir toplumsal desteğe sahip aşırı sağ akımların geldiği son nokta, Jo Cox cinayetinde kendini gösteriyor. Bu cinayet Avrupa toplumlarının kendilerini sorgulayıp desteklerini geri çekmelerini ya da Avrupa'daki aşırı sağ partilerin görüşlerinde bir yumuşamaya gitmelerini sağlar mı sorusunun cevabıysa belirsiz. Ancak Cox'un ölümüyle ilgili Paul Golding'in yaptığı açıklamayı tekrar hatırlarsak, tünelin ucundaki ışığa son derece uzağız.

Britanya'da da Nagel Farage ve partisi, AB ve göçmen karşıtı hatta ırkçılığa varan söylemleriyle hatırı sayılır bir kesime ulaşmayı başardı ve 2015 genel seçimlerinde oylarını en çok artıran parti oldu. UKIP, AP 2014 seçimlerindeki ve son olarak genel seçimlerdeki başarısını, Birleşik Krallık'ın Avrupa'yı saran bu krizlerden sorumlu tuttuğu AB'den derhal çıkması gerektiğine dair söylemlerine borçlu. Bu nedenle Cameron da Muhafazakâr tabanını UKIP'e kaptırmamak için seçim çalışmasında AB üyeliğini referanduma götürme vaadinde bulunmuştu. Ve büyük gün geldi çattı, 23 Haziran 2016 da Britanya siyasi tarihinde "dönüm noktası" olarak geçti.

Katılım oranının yüzde 72 olduğu referandumu ayrılık yanlısı seçmen kazandı. Seçmenin yüzde 51.9'u oyunu ayrılıktan yana kullanırken, yüzde 48.1'i de "Birleşik Krallık AB'de kalmalı" dedi. Dört ülkeden oluşan Birleşik Krallık'ta İngiltere (yüzde 53.4) ve Galler (yüzde 52.5) ayrılıktan yana tercihini yaparken, Kuzey İrlanda yüzde 55.8, İskoçya'ya yüzde 62 gibi yüksek bir oranla ayrılığın karşısında durdu. Tahmin

edileceği üzere, sonuçtan kısa bir süre sonra İskoçya Birinci Bakanı ve SNP'nin (İskoç Ulusal Partisi) lideri Nicola Sturgeon, İskoçya'nın rızası dışında Birlik'ten çıkma tehlikesiyle karşı karşıya olduğunu, bu büyük değişiklik karşısında İskoçya'da ikinci bir bağımsızlık referandumunun elzem olduğunu söyledi. AB üyesi İrlanda Cumhuriyeti'yle "kardeş" olan Kuzey İrlanda'da da referandum tartışmaları başladı.

Birleşik Krallık'ta genç nüfus AB'de kalmaktan yana, yaşlı nüfusta ayrılıktan yana oylarını kullandı.

Seçmen profiline dair önemli bir ayrıntıya da referandumdan önce editörümüze konuşan Dundee Üniversitesi'nden Profesör Robin Churchill dikkat çekmişti. Uluslararası Deniz Hukuku ve AB Balıkçılık Hukuku uzmanı olan Churchill, Birleşik Krallık'taki balıkçıların çoğunun ayrılıktan yana olduğunu ve bu kararda AB'nin balıkçılık konusunda başarısız politikalarının etkili olduğunu söylüyordu. Hâlihazırda Britanya sularında balıkçılık yönetiminden AB sorumlu. Ayrıca Birlik ülkelerinden önemli sayıda gemi balıkçılık için Birleşik Krallık sularını kullanmakta.

Churchill, AB'nin uzun yıllar gereğinden fazla sayıda balığın avlanmasına ve stoklanmasına izin vererek oldukça yanlış politikalar izlediğini, bu nedenle Britanya'nın Birlik'ten ayrılmasının kendi sularını yönetmesi anlamına geleceğini hatırlatıyordu. Öte yandan, Churchill son zamanlarda Birleşik Krallık sularında bulunan balıkların Birlik ülkeleriyle Norveç sularına göç ettiğini, dolayısıyla ayrılık halinde Birleşik Krallık'ın da sularını başarılı bir şekilde yönetebilmesi için yine AB ve Norveç'le işbirliği içinde olmasının elzem olduğunu vurgulamıştı. Referandum gününe dek her iki tarafın da yürüttüğü kampanya çalışmaları büyük tartışmalara neden oldu. UKIP liderliğindeki ayrılık taraftarlarının "Ayrılık için Oy Ver" (Vote Leave) adlı kampanyaları karşısında Muhafazakâr Parti ve İşçi Partisi'nin de desteğini alan ayrılık karşıtları da "Britanya Avrupa'da Daha Güçlü" (Britain Stronger in Europe) sloganlı kampanyayı yürüttü. Cameron'ın başını çektiği ayrılık karşıtları, kampanya boyunca Birlik'ten ayrılmaları halinde özellikle Britanya'nın yaşayacağı ekonomik zarara/belirsizliğe

dikkat çekerken, Farage'in başını çektiği ayrılık taraftarlarıysa esas olarak yabancı düşmanı ve ırkçı söylemleriyle göçmen karşıtı politikaları etrafında çalışmalarını sürdürdü. Ayrılıktan yana olanlara Muhafazakâr Parti'den ve İşçi Partisi'nden de büyük destek vardı. Bunların arasında muhafazakârlardan Boris Johnson ve Michael Gove ve başı çekiyordu. Ayrılık taraftarları Britanya'da çok uzun yıllardır ekonomik sorunlarla mücadele eden kesimi gördü, onlara oynadı ve kazandı. Leeds Üniversitesi'nden insan hakları profesörü Luke Clements'in de belirttiği üzere, ayrılıktan yana olanlar ekonomik anlamda güçsüz, dolayısıyla dünyanın hızla değişmesi karşısında kendini çaresiz ve tehdit altında hissedilen kişilerden oluşuyordu. Nitekim sonucun ardından bölgelerdeki oy dağılımına göre hazırlanan grafikler de aynı şeyi söylüyordu. Ayrılık bölgeler aynı zamanda kişi başına gelirin en düşük olduğu bölgelerdi. Clements'in de vurguladığı gibi referandumun kaderini belirleyen son kırk yıldır izlenen neoliberal politikalarından etkilenen ve gittikçe güçsüz düşen işçi sınıfı oldu.

Bundan sonra ne olacak?

Referandumun ardından aslında hiçbir şeyin vaat edildiği gibi olmayacağını ilk sinyallerini Nigel Farage verdi. Kampanya boyunca Birleşik Krallık'ın AB'ye haftalık 350 milyon sterlin para aktardığını söylüyor, Birlik'ten çıkmaları halinde bu parayı doğrudan NHS'e aktaracağı vadedinde bulunuyordu. Oysa Birleşik Krallık'ın AB'ye bir yılda yaptığı finansal katkı haftalık 188 milyon sterlin. Nitekim Farage, sonuçların kesinleşmesinin ardından katıldığı TV programında "AB'den ayrılacağımıza göre vaat ettiğiniz gibi 350 milyon sterlini NHS'e aktaracaksınız, değil mi?" sorusunu "hayır öyle bir durum yok, o vaat bir hataydı" diye yanıtladı.

Sonuçların ardından sterlin dolar karşısında 1985'ten beri en düşük seviyesine geriledi. Dahası bu belirsizlik sürecinde ve Birleşik Krallık gerçekten AB'den çıkarsa yaşanacak ekonomik kayıpların da ceremesini her iki taraf çekmeye devam edecek gibi. "Birleşik Krallık, kampanya boyunca Boris Johnson'ın vurguladığı gibi AB pazarında kalmaya mı devam edecek?", "Michael Gove'in önerdiği gibi serbest ticaret bölgesinin mi bir parçası olacak?", "yoksa bambaşka bir ara model uygulanabilir mi?", ve "İskoçya ve Kuzey İrlanda'nın durumu ne olacak?" gibi daha pek çok soru yanıt bekliyor. Sonucun ardından Brüksel'

de toplanan liderlerle görüşmelere sıkı bir şekilde başlayan İskoçya Birinci Bakanı Sturgeon, Avrupa Komisyonu Başkanı Juncker'dan, AB Parlamentosu Başkanı Schulz'a pek çok Avrupalı liderle İskoçya'nın AB'de kalma kararlığı üzerine konuştu. Öte yandan Fransa Başkanı Hollande ve İspanya Başbakanı Rajoy, Birleşik Krallık'ın ayrılığının kesinleşmesi halinde İskoçya'nın AB üyesi olarak kalmasına karşı olduklarını ve bu süreçte de AB'nin yalnızca Birleşik Krallık'ı muhatap alması gerektiğini belirtti. Juncker'se "İskoçya Brüksel'in kalbinde olmayı kazanmış bir ülke, elbette Sturgeon bu süreçte ne önerirse dinleyeceğim" diye-

rek İskoçya'nın yanında durduğunu gösterdi. Referandum sonucu Avrupa'da sağın hızla yükselişte olduğu ülkeleri de etkiledi. Örneğin, Farage'in Fransa'daki muadili Ulusal Cephe'nin (FN) lideri Marine Le Pen sonuçları Berlin Duvarı'nın çökmesinden beri yaşanan "en tarihi olay" olarak nitelendi. Le Pen'in sözleriyle "bağımsızlığın işareti" ve "bir halkın ülkesine duyduğu sevginin göstergesi" olan sonuçlar, "koru, şantaj ve yalanlar üzerine kurulu AB projesinin suratına atılan bir tokat ve değişimin müjdecisi". Öte yandan, Fransa ve Hollanda gibi üyelerde de referandum isteyenler var ama ciddi karşılık buldukları söylenemez.

Ayrılık ne zaman gerçekleşecek?

Referandum sonucu, AB'den kesin olarak ayrılma anlamına gelmiyor. Zira referandumlar Birleşik Krallık hukukunda bağlayıcı bir etkiye sahip değil. Sonucun bağlayıcı olabilmesi için Başbakan'ın Lizbon Antlaşması'nın üyeliğinden çekilmeyi düzenleyen 50. maddesine resmen atıfta bulunarak bir AB zirvesinde ayrılma müzakereleri sürecini başlatması gerekiyor. Her şey yolunda gider ve her hangi bir uzatma söz konusu olmazsa, Birleşik Krallık'ın AB

üyeliği de iki yıl sonra bitecek. İki yıllık sürenin uzatılması 28 üyenin oybirliğiyle mümkünken, bu sürecin başladıktan sonra durdurulmasının mümkün olup olmadığıysa 50. maddede açık bir şekilde belirtilmemekte. Dolayısıyla, resmi adım öncesi çok iyi bir planlama gerekiyor. Nitekim istifasını duyurduğu konuşmasında Başbakan Cameron, AB'yle resmi sürecin önümüzdeki Ekim'de yeni başbakanla başlayacağını açıkladı. Öte yandan

hem Juncker hem de Avrupa Konseyi Başkanı Tusk "bildirim yoksa müzakere de yok" diyerek resmi süreç başlamadan Birleşik Krallık'la masaya oturulmayacağını duyurdu. Tabii Birlik üyelerinin sürece ilişkin tutumu da oldukça önemli bu noktada. Özellikle Birlik'in en güçlü üyesi Almanya'yla Birleşik Krallık arasında resmi olmayan görüşmelerin bu süreçte belirleyici olacağı düşünülüyor. Öte yandan ikinci bir referanduma ve hatta erken ge-

nel seçimlere gidilme olasılığı da gündemde. Hem Muhafazakâr Parti liderliği hem de başbakanlık için yarışan Theresa May ve Michael Gove, seçimleri halinde her iki olasılığın da gerçekleşmeyeceğini açıkladı. Aslında bu karmaşa ortamında Britanya'nın AB'den kesinlikle ayrılacağını iddia etmek güç, ancak kaos ortamının her iki tarafı da hem ekonomik hem de politik anlamda ziyadesiyle yıpratacağıysa aşikâr.

Brexit'te Göç Tartışmaları

Eda BEKTAŞ

İngiltere'nin 1973'te başlayan AB yolculuğu kamuoyunda tartışmalı bir konu olmaya devam ediyor. 1975'te yapılan ilk referandumdan 40 yıl sonra 23 Haziran'da İngiltere halkı ikinci kez ülkenin AB'de kalmasını ya da Brexit olarak kısaltılan birlikten ayrılmasını oyladı ve bu kez ayrılma kararı çıktı. Ma-

yıs 2015 seçimlerinde İngiltere Başbakanı Cameron'ın AB üyeliğini yeniden müzakere etme ve referanduma sunma vaadinde bulunmasıyla başlayan Brexit süreci, Avrupa'yı da oldukça meşgul eden bir konu. Her ne kadar kalma ya da ayrılma kararını sadece İngilizler oylasa da, oylama öncesinde her iki so-

nucun da AB'nin geleceği için oldukça önemli ekonomik, siyasi ve sosyal etkiler doğuracağı öngörülüyordu. Kalma taraftarlarının en önemli argümanları ekonomi temelliysen, Brexit yanlılarının en büyük kozu AB'nin politikalarından azade olarak ülkenin çıkarlarına hizmet edecek bir göç kontrolü

politikasının sağlanmasıydı. Nitekim özellikle de eski Londra Belediye Başkanı muhafazakâr Boris Johnson'un başını çektiği Brexit kampanyasında "kontROLSÜZ göçü durdurma" en çok kullanılan argümanlardan biri oldu. Referandum sonucunun etkileri hakkında konuşmak içinse henüz çok erken.

Göç neden temel bir mesele haline geldi?

AB'nin temel direklerinden birisi olan emeğin serbest dolaşımı özgürlüğüne göre üye 27 ülkeden herhangi bir vatandaş daha işe kabul edilmeden İngiltere ya da üye başka bir ülkeye iş aramak için serbestçe gidebilir ve yaşayabilir. Aslında kişilerin serbest dolaşımı AB'den çok önce, 1957 Roma Antlaşması'yla Avrupa Ekonomik Topluluğu tarafından tanınmış bir hak. Birlik içerisinde bu hakkın tamamen uygulamaya geçmesi uzun zaman aldı-

ğından herhangi bir olumsuz etkisi de hissedilmemişti. Ta ki 2004'teki sekizi Doğu Avrupa bloğundan olmak üzere on yeni üyenin alınacağı en büyük AB genişlemesine kadar. Yeni üyelere bu hakkın tanınmasının yaratabileceği sorunlar bir benzeri yaşanmadığı için tahmin edilememişti. Genişlemeyle görece daha yoksul ülkeler Birliğe katılmış ve AB içindeki eşitsizlik artmıştı. Bu da Polonya, Romanya, Çek Cumhuriyeti gibi ülkelerden Batı Avrupa

ülkelerine doğru bir göç dalgasına neden oldu. Genişleme sonrasında ilk iki yılda yarım milyona yakın, ilk on yıldaysa 1.4 milyon göçmen daha iyi maaş ve iş fırsatları nedeniyle İngiltere'ye geldi. Hâlbuki o zaman hükümette olan İşçi Partisi lideri Tony Blair, göçmenlere doğrudan çalışma izni tanıırken yapılan tahminler 2014 yılına kadar 100 bin civarında göçmenin ülkeye gelebileceği yönündeydi. 2015 verilerine göre ise ülkeye gelen yarısı AB

vatandaşı olan 630 bin kişiyle ülkeden ayrılan İngiltere vatandaşı 297 bin kişi arasındaki farka göre hesaplandığında net göç 330 bin civarında görünüyor. İlk bakışta bir senede ülkeye gelen net göç muazzam miktarda görünse de İngiltere İstatistik Kurumu bu durumu istatistiki olarak gelen göçte bir artıştan ziyade ayrılan İngilizlerin sayısının daha az olmasına bağlıyor.

Göç kontrolü taraftarlarının argümanları neler?

Yine de yıllar içerisinde hedeflerin tutturulamaması ve giderek artan rakamlar nedeniyle gelen göç ve dolayısıyla AB içinde serbest dolaşım hakkı İngiltere'de önemli bir sorun olarak algılanmaya başladı. Bu nedenle Brexit taraftarlarının temel argümanı, ülkeye gelen göçü ve sınırları kontrol etmek oldu. Göç kontrolü taraftarları AB'nin tüm vatandaşlarına Birlik içerisinde serbest dolaşım hakkı tanıyarak isteyene istediği ülkede yaşama hakkı

verdiğini, bu nedenle ülkeye kimin gelip gelmeyeceğini kontrol edilmediğini ve sınırların kontrolsüz olduğunu savunuyordu. AB üyeliğinden ayrılarak ülkenin çıkarlarına hizmet edecek bir göç politikası ve vize rejimi geliştirilmesi gerektiğini de vurguladılar. Kimin gelip gelmeyeceğinin ülkenin ihtiyaçlarına göre belirleneceği bir sistemde göçmenlerin okulları doldurmasının, sağlık hizmetlerini tıkamasının, var olan iş fırsatlarını kapması-

nın, yani kamu hizmetlerinin milyonlarca göçmeni kapsaması nedeniyle aksamamasının söz konusu olamayacağını iddia ettiler. Brexit ile İngiltere'nin bürokratlar tarafından yönetilen Brüksel'in idaresinden çıkarak kendi kaderini tayin etmesinin ve ihtiyaçlarına yönelik bağımsız politikalar oluşturmasının mümkün olduğunu savundular. Brexit taraftarlarının bu söylemleri aynı zamanda ülkedeki kamuoyu algısını da yansıtıyor. YouGov tarafından

2015'te yapılan kamuoyu yoklamalarına göre vatandaşların yüzde 75'i önceki yıllara göre göç edenlerin sayısında çok daha fazla artış olduğuna inanıyor. Başka bir YouGov anketiye insanların yüzde 61'inin İngiltere eğer AB'den ayrılırsa çok daha az göç alacağına inandığını gösteriyor. Bunlara göre vatandaşların çoğu ülkelere gelen göçü en büyük problem olarak görüyor. Önerilen yeni göç rejimiyse AB vatandaşlarının doğru-

dan İngiltere'ye gelme ve yaşama haklarını sonlandırarak olan Avusturya'nın sisteme benzer bir puana dayalı sistem. Belli vasıfları ve yeterlilikleri olanların ülke ekonomisine daha çok katkı yapacağı fikrine dayanan bu sis-

teme göre piyasanın daha çok talep ettiği özelliklere sahip kişiler, daha çok puan toplayarak vize almaya hak kazanacak. Böylece gelen göç ülke ihtiyaçlarına göre şekillendirilmiş olacak. Bir dönem daha çok aççı, tamirci,

doktor ve mühendis olanlar göçmen olarak kabul edilebilecekken, başka bir dönem gelen göçmenlerin çoğunu öğretmen ve mimarlar oluşturabilecek. Puana dayalı sistem Kanada ve Yeni Zelanda gibi ülkelerde göçmen sayı-

sını arttırarak ekonomiyi geliştirmek amacıyla tasarlandığı için İngiltere örneğinde göçmenlerin sayısını nasıl azaltabileceği henüz net değil.

Kalma taraftarlarının argümanları nelerdi?

İngiltere'nin AB üyeliğine devam etmesi yönündeki en temel argümanlar her ne kadar ekonomi temelli olsa da aslında AB içinde göç politikalarını düzenleyen kişilerin ve emeğin serbest dolaşımı özgürlüğüyle yakından ilintili. Kalma taraftarlarına göre ihracatının yüzde 40'dan fazlasını AB ile yapan İngiltere'nin Birlikten ayrılması durumunda serbest ticaret ilişkilerini devam ettirebilmesi için önündeki seçeneklerden biri Norveç ve İzlanda gibi Avrupa Ekonomik Alanı (AEA) içinde kalmak. Bu durumda İngiltere'nin hala emeğin serbest dolaşımına izin vermesi gerekiyor. Bu da göç kontrolü uygulamalarının aslında değişmeyeceği anlamına geliyor. Başka bir deyişle göç kontrolü amacıyla kişilerin

ve emeğin serbest dolaşımını durdurmak, serbest ticareti durdurmak anlamına geliyor. Bazı ekonomistlere göre eğer İngiltere AEA içinde kalırsa, ekonomik ve göç kontrolü açısından çok bir şey değişmeyecek ama tamamen ayrılmak belirsizlik yaratacak ve nihai sonuç hükümetin AB ile yapacağı müzakerelere bağlı olacak. Oxford Üniversitesi Göç Gözlemevinden Rob McNeil de Brexit olması durumunda hükümetin ekonomik bedeller ödmeden göçü azaltmasının mümkün olmadığı görüşünde.

University College London'dan ekonomi profesörü Ian Preston ise göç kontrolü uygulamaya gerek olmadığını, çünkü serbest piyasanın doğal olarak iş gücü piyasası-

nın ne kadar büyüyebileceğini kontrol ettiğini belirtiyor. Bu görüşe göre aslında İngiltere'deki net göçün fazla olmasının sebebi AB'nin serbest dolaşımı sağlaması nedeniyle sınırların kontrolsüz olması değil, giderek büyüyen İngiliz ekonomisinin artan iş gücü ihtiyacını emeğin serbest dolaşımı sayesinde karşılaması. Brexit'i tepkisel bir yaklaşım olarak görenler de aslında AB içindeki göç hareketlerinin İngiltere'nin ekonomisini oldukça beslediğini ve bunun her zaman çift yönlü bir hareket olduğunu belirtiyor. İngiltere'de 2.9 milyon AB vatan-dışı yaşarken, AB'nin geri kalanında 1.8 milyon İngiliz yaşıyor. Preston ayrıca Brexit taraftarlarının aksine son 15 yılda AB'den gelen göçmenle-

rin kamu hizmetlerine yük olmadığını, İngilizlere göre kamu hizmetlerine faydalandıklarından fazla katkı yaptıklarını, daha az bağımlı olduklarını, suç oranlarının düşük olduğunu ve hâlihazırda eğitimli olduklarını savunuyor.

Kalma taraftarlarının bir başka argümanıysa 2004'te yeni AB üyesi ülke vatandaşlarına tanınan serbest dolaşım hakkının kaçak halde ülkede bulunan pek çok göçmeni kayıt altına aldığı ve gelen göçü düzenlediği yönünde. Bu açıdan bakıldığında Brexit'in bir başka tehlikesi, gelecek göçmenlerin kayıt dışı gelmeye çalışabilecek olması ve bunun işçi ücretleri, kamu sağlığı ve güvenliği üzerinde olumsuz etkilere neden olma ihtimali.

Olası senaryolar ne olabilir?

Brexit durumunda göç sorununa bir çözüm getirilebilir mi, ne kadar kontrol sağlanabilir kestirmek oldukça zor, çünkü ortaya çıkacak olan süreç hükümet ve AB arasında yapılacak karşılıklı müzakerelerle yürüyecek. Ancak 2014 verilerine dayalı

olarak bundan 25 yıl sonrasını gösteren bir projeksiyona göre net göçü sıfır olan bir İngiltere'yle fazla olan bir İngiltere karşılaştırıldığında nüfusları sırasıyla 67.7 ile 76.8 milyon oluyor. 2014'e göre net göçü sıfır olan İngiltere'de yaşlı nüfusun art-

tığı, çocuk ve çalışma çağındaki nüfusunun azaldığı görülürken, yüksek olan İngiltere'de nüfus fazla olmakla birlikte 2014'teki nüfus yapısını koruduğu görülüyor. Buna göre Brexit ile İngiltere'ye gelen göçün azalmasına, toplamın giderek yaşlanma-

sına ve çalışma çağındaki nüfusun giderek azalmasına neden olabilir. Öte yandan göç rejiminin korunması mevcut durumu 2014'ten daha kötü yapmayabilir.

Aristoteles'in Mezarı

Maria KONSTANTOPOULOU

Batı kültürünün oluşumunda büyük etkisi olduğu kabul edilen Yunanistan'ın önemli düşünürlerinden Aristoteles'in mezarı, Halkidiki yarımadasındaki Stagira bölgesinde bulundu. Yunan arkeolog Kostas Sismanidis'in 20 yıl süren araştırmaları sonucunda Helenistik döneme ait ünlü filozofun mezarının doğum yeri olan Selanik'e 73 kilometre uzaklıktaki Stagira bölgesinde tespit edildiği bildirildi. Sismanidis'in Selanik'te düzenlenen "Aristoteeis'in 2.400. Yılı" konulu konferansta yaptığı konuşmada, 20 yıl süren araştırmalarının sonucunda elde ettiği bulgulara göre, Aristoteles'in mezarının Stagira bölgesindeki Liotopi burnundaki 5. yüzyıla ait tarihi kalıntılar arasında bulunduğunu ifade etti. Eski Yunan kaynaklarına dayanarak Aristoteles'in mezarının orada olduğuna kesin gözle baktığını belirten Sismanidis, konunun tarihçesini de şöyle açıklıyor: "Aristoteles Atina'da yaşarken, arkadaşı olan Ermias'a ithaf ettiği 'Erdeme övgü' adlı bir eser yazmıştı. Bu eserde arkadaşına tanrıy-

mış gibi övgüler yağdırmıştı. Atinalılar, Aristoteles'in bu eserini 'Tanrılara saygısızlık' olarak algıladılar ve bunun cezasının ölüm olduğunu söylediler. Aristoteles, ölüm cezasıyla karşı karşıya gelmekten korktu ve Halkida bölgesindeki annesinin evine gitti. Oraya gidince mide ağrısından kıvrandığı için pek yakın bir dönem yaşamadı. Belki de zaten mide kanseriydi ve bu olay onun hastalığını tetikledi. Nitekim M.Ö. 322'de de öldü." Sismanidis'e göre "Eski Yunan kaynaklarına göre Aristoteles'in vefatından kısa bir süre sonra Stagira'dan resmi bir heyet Halkida'ya giderek, Aristoteles'in küllerini teslim aldıktan sonra gümüş bir küpe (idria) koyarak Stagira'ya götürdü. Orada Aristoteles'i Stagira şehrinin agorasına yakın bir binaya yerleştirdiler. Bu binanın önünde bir yol vardı ve o yolda Aristoteles'in şerefine kutlamalar yaparlardı. Daha sonra bu kutlamalara Aristotelia ismi verildi. Böylece o bölgenin adı Aristotelio olarak isimlendirildi. Ayrıca mezarın önüne bir sunak in-

şa edilmişti. Yine Eski Yunan kaynaklarına göre, Stagira şehrinin yöneticileri şehrin kolay çözümü olmayan sorunları için Aristotelis'in küllerinin bulunduğu yerde toplanırdı. İnanışa göre Aristoteles'in ruhunun şehrin sorunlarına çözüm olacağı düşünülürdü." Aristoteles'in mezarı M.S. 12. yüzyılda Bizans döneminde büyük bir tahribat yaşadı. Bizanslılar bölgede bir sur inşa etmişlerdi ve inşaatta kullanılan taşlar da Aristoteles'in mezarındandı. Stagira şehri M.Ö. 349'da Kral Filip tarafından yerle bir edilmiş fakat Aristoteles'in ricası üzerine Filip Stagira şehrinin yeniden inşa etmeye karar vermişti. Filip'in ricasını kırmamasının nedeni, Aristoteles'i oğlu İskender'e hocalık yapmak için görevlendirmesiydi. Filip Aristoteles'e karşı çok büyük bir saygı duyardı ve her fırsatta bu saygısını gösterirdi. İşte Sismanidis, Stagira'daki bu binayı keşfettikten sonra, buranın Aristoteles'in mezarı olduğuna dair şüpheleri vardı. Bu şüphelerinin giderile-

bilmesi için tekrar bütün Eski Yunan kaynaklarına baktıktan sonra, bu büyük filozofun mezarı olduğuna dair hiçbir şüphesi kalmadı. Sismanidis'in 2016'da Aristoteles'in mezarını bulduğunu açıklamaması aslında çok manidar çünkü UNESCO 2016'yı "Aristoteles Yılı" olarak ilan etti. Aynı zamanda Selanik'te Aristoteles hakkındaki uluslararası bir konferansta Sismanidis'in keşfi hakkında konuşması daha da özel oldu. Ayrıca Sismanidis, seneye Stagira bölgesindeki çalışmaları hakkında bir de kitap yayınlacak. Aristoteles'in mezarının bulunması sadece Yunanistan kültür mirası için değil dünya mirası açısından da önemli. Öyle ki, Aristoteles'in ruhunun zamanında Stagira şehrinin sorunlarının üstesinden gelinmesine yardımcı olduğu gibi günümüzde de Yunanistan'ın ve hatta dünyanın sorunlarına barışçıl çözüm bulunmasına yardımcı olacağını umanlar var.

ATAUM
e-bülten

İletişim

Adres: Ankara Üniversitesi Avrupa Toplulukları Araştırma ve Uygulama Merkezi (ATAUM)

Cemal Gürsel Caddesi, 06590 Cebeci, Ankara

Telefon: 0 (312) 362 07 62

Faks: 0 (312) 320 50 61

Web: www.ataum.ankara.edu.tr/ebulden

E-posta: ataum@education.ankara.edu.tr

Editör: Erdem DENK

Tasarım: Turan BACI - Erdem DENK

* Yazılarınızla katkıda bulunmak için denk@ankara.edu.tr adresine email atabilirsiniz.

* ATAUM E-Bülten'de yer alan yazılar ve görüşler tamamen yazarlarına aittir. ATAUM'un resmi görüşü değildir.

* Bu e-bülten içinde yer alan özel kullanım lisanslı tüm yazı ve görsellerin bütün hakları ATAUM'a aittir.

* Bu e-bülten, kaynak gösterilerek kopyalanabilir, dağıtılabılır, basılabilir.

AB'nin Yeni Silah Düzenlemesi

Damla ÜNSEVER

Eric Hobsbawm "Yeni Yüzyılın Eşiğinde"de şöyle der: "Geçmişte 'gerillaların' silahı, tüfekler ve makineli tüfeklerdi; şimdiyse roketatarları ve taşınabilir uçaksavarları var. Buysa, silah üretme kapasitesiyle dünyanın her yerini silip süpüren Soğuk Savaş'ın bir diğer ürünüdür. Bu dönemde büyük devletler arasında gerçek bir savaş olmamasına rağmen, genel bir askeri hareket yürürlükteymişçesine silah endüstrisi tam kapasiteyle çalışıyordu. Besbelli ki Soğuk Savaş'ın sona ermesi bu devasa silah yığınının kullanımını hemen mümkün kıldı." Nitekim 1991'de SSCB'nin çökmesi, Soğuk Savaş'ın resmen bitmesinden bu yana ortaya çıkan silahlı gruplar ve yaptıkları eylemler giderek artmakta ve bu gruplar kendi ordularını kurabilecek kadar askeri mühimmat tedarik edebilmekteler. Öyle ki, iç savaşlar ve terör eylemleri nedeniyle ölen insan sayısının Birinci ve İkinci Dünya Savaşları'nda ölenlerin kat kat fazlası olduğu bilinmekte. Özellikle Ortadoğu'da yer alan ve Arap baharı sonrası oluşan devletsizlik ortamında giderek güçlenen terör örgütleri hem ele geçirdikleri enerji kaynaklarıyla finansman sağlayıp hem de yaptıkları propagandalarla gönüllü askerler kazanmakta, bölgeselden ziyade uluslararası eylemler düzenleyebil-

mekteler. Son olarak, birkaç sene içerisinde etkin olmaya başlayan ve dünyanın en zengin terör örgütleri listesinde birinci sıraya yerleşen IŞİD tarafından Fransa ve Belçika'da düzenlenen saldırılar AB'nin güvenliğini tehdit eder nitelikte. Bu tür terör saldırılarının tekrarlanmaması için çeşitli önlemler alan AB, şimdi de ateşli silahlar konusunda sıkı önlemler almaya başlıyor. Ancak Çek Cumhuriyeti başta olmak üzere bazı Birlik ülkeleri bu düzenlemeye karşı çıkıyor. Çünkü yasanın suçluları cezalandırmayacağını, avcılar ve koleksiyonerler gibi bu tür silahları yasal olarak temin eden ve kullanan kişileri olumsuz yönde etkilemekten ibaret kalacağını söylüyorlar. Bilindiği gibi Ocak 2015'te IŞİD tarafından Paris'te gerçekleştirilen Charlie Hebdo saldırısında 12 kişi hayatını kaybetti. Kasım 2015'teki Paris ve Mart 2016'daki Brüksel saldırılarında da yüzlerce kişi hayatını kaybetmişti. Paris saldırısından sonra Bild gazetesinin yayınladığı bir haberde saldırıda kullanılan kalaşnikof silahların bir kısmının Alman yapımı olduğu belirtildi. Habere göre silahlardan ikisi Çin, ikisi Yugoslav, dört tanesiyse Alman yapımıydı. Ancak bu konuda kesin bir bilgi olmamasıyla beraber AB, Birlik içinde silah satışının zorlaştırılmasına yönelik önlem alma yoluna git-

ti. Paris saldırısından sonra 1991'de kabul edilen ateşli silahlar yönergesinde revizyon yapma kararı alan Komisyon, Brüksel saldırısından sonra bu konuya daha fazla ağırlık vermeye başladı. Komisyon'un önerisine göre yeni çıkarılacak yasa ateşli silahların ticaretinin kontrol altında tutulması, ateşli silahların izlenilebilirliğinin artırılması, bu silahların etkinleştirilmesine yönelik önlemler içeriyor. Ayrıca en tehlikeli ateşli silahların alım ve teminini zorlaştıran düzenlemeler getirme, bu silah türlerinin sivil kullanımının önüne geçilmesi ve üye ülkeler arasında bilgi alışverişinin sağlanması da düzenlemenin diğer amaçları. Birlik, her ne kadar öneriyi terörle mücadele kapsamında ele alsada bazı üye ülkeler yarı otomatik silahların da yasa kapsamına alınması nedeniyle öneriyi karşı çıkıyor. Onlara göre bu yasa, terörle mücadelede etkin bir rol oynamanın aksine güvenlik tehditlerini kötüleştirecek. Zira bu tür saldırıları gerçekleştirenler yasal olarak değil yasadışı yollardan silahları temin ediyor. Dolayısıyla yarı otomatik silahların yasal olarak temininin önlenmesi suçluları etkilemeyecek. Suçluların engellenmesi içinse asıl olarak yasadışı silah ticaretinin ve karaborsacılığın durdurulması yönünde önlemler alınmalı. Öte yandan, bu

durumdan zarar görecektir. Avcılar ve silah koleksiyonerleri olacak. Yasal boşluklar bu gruptaki kişileri zora sokacak. Dolayısıyla yasal boşluklar giderilmeden kabul edilen bir yasa beyhude olmanın yanı sıra faydadan çok zarar getirecek. Yasaya karşı çıkan çeşitli Birlik ülkeleri mevcut. Bunların en başında da Çek Cumhuriyeti geliyor. Zira ülkede 10.6 milyon insanın sahip olduğu 775 bin yasal silah ve tüfek mevcut. Almanya, Slovakya, Litvanya, Avusturya ve Malta da yeni yasa önerisinden memnun olmayan diğer ülkeler. Genel gerekçeleriye Çek Cumhuriyeti'yle aynı. Avrupa'daki silah lobileri de bu durumdan rahatsız. Bu nedenle yasanın onaylanmaması için çeşitli kampanyalar düzenliyorlar. Lobi şimdiden kanuna uygun olarak silah sahibi olan ve yeni düzenlemelerden olumsuz etkilenecek 200 milyon silah sahibini bir araya getirmiş durumda. Bu kişiler arasında avcılar, koleksiyonerler, imalatçılar ve satıcılar gibi çeşitli gruplardan insanlar mevcut. Diğer taraftan, tüm tepkilere rağmen Avrupa Komisyonu öneriyi Avrupa Parlamentosu'na sunmuş durumda. Sonucun ne olacağıysa önümüzdeki ay verilecek kararla belli olacak.

Hayvan Sever mi, Sevici mi?

Dicle KORKMAZ TEMEL

Hayvan seviciliğinin ve hayvanlarla cinsel ilişki yaşamının yasal olduğu ülkeler arasında üç AB ülkesi de var: Macaristan, Finlandiya ve Romanya. Hatta Macaristan, günümüzde hayvanlarla cinsel ilişkiyi konu alan filmlerin yapıldığı en büyük üç ülkeden biri (diğer ikisiyse Brezilya ve Japonya). Ülkede, "hayvan genelevleri"nin sayılarında da artış olduğu söyleniyor. Macaristan'da söz konusu eylemin suç olabilmesi için hayvanın yaralanması gerekiyor. Aynı kriter Finlandiya için de geçerli. 1971'ten itibaren hayvanlarla cinsel ilişkinin yasal olduğu Finlandiya'da hayvan zarar görmediği sürece hayvanlarla ilişkiye girmek suç kapsamına girmiyor. Finlandiya Tarım ve Orman Bakanlığı müfettişle-

rinden Minna Ruotsalo, bu eylemi gerçekleştiren bazı kişilerin hayvanlarla cinsel ilişkinin suç sayılması halinde buna teşebbüs etmeyeceklerini ifade ettiklerini belirtiyor. Hayvanla cinsel ilişkiyi yakın zamanda yasaklayan AB ülkelerinden Almanya söz konusu eylemi 2013'te, İsveç 2014'te, Danimarka'ysa 2015'te yasadışı ilan etmiş. Danimarka'da söz konusu yasığın 75'e karşı 91 oyla kabul edilmesi ve beş vekilin çekimser kalması da dikkat çekici. Düzenleme öncesi yapılan kamuoyu yoklamasında nüfusun yüzde 76'sı yasağa destek verirken yüzde 24'ü hayvanlarla cinsel ilişkinin yasal olması yönünde görüş belirtmişti. Hayvan genelevleri ve hayvanlarla seks turizmi konusunda şöhrete sahip

Danimarka'da 2011 tarihli bir rapor ülkede veterinerlerin yüzde 17'sinin muayene sırasında hayvanın insanla ilişkiye girdiğine dair şüphe yaşadıklarına atf yapıyor. Hayvanın cinsine göre 85 ila 170 ABD Doları fiyat biçilen hayvan genelevleri, zoofililer tarafından "erotik hayvanat bahçesi" olarak adlandırılıyor.

Meksika, Brezilya ve ABD'nin çeşitli eyaletlerinde de (Vermont, New Hampshire, Ohio, Nevada, New Mexico, Texas, West Virginia ve Wyoming) hayvanlarla cinsel ilişki yasaklanmamış durumda. Kaliforniya sınırındaki Meksika şehri Tijuana eşek şovlarıyla ünlü. Brezilya'da penis kanserine yakalanan erkeklerin yüzde 45'inin bir hayvanla ilişkiye girdiği orta-

ya çıkarken Kolombiya'daysa eşekle ilişkiye giren genç erkeklerin cinsel organlarının uzayacağı yönünde bir inanış oldukça yaygın. Güney Afrika ve Birleşik Krallık ise hayvanlarla cinsel ilişki yüzyıllardır suç olarak kabul ediyor.

Hayvanlarla cinsel ilişkinin dünyada yaygınlığı konusunda farklı zamanlarda farklı iddialar ortaya atılmış. 1940'larda araştırmacı Alfred Kinsey erkek nüfusunun yüzde sekizinin kadınlarınca yüzde 3.6'sının hayvanlarla cinsel ilişkiye girdiğini iddia etmiş. 1974'te Morton Hunt bu rakamları erkekler için yüzde 4.9, kadınlar için yüzde 1.9 olarak ortaya koymuş.

'Seks tercihi'?

Öte yandan, her ne kadar hayvan seviciliğinin ve hayvanlarla cinsel ilişkiye girmenin kırsal kesimde yaygın olduğu yönünde bir inanç olsa da çeşitli örnekler bu durumun kırsallıkla açıklanamayacağını gösteriyor. Nitekim Beast Forum adlı sitede paylaşımda bulunanlar ve Almanya'da faaliyet gösteren Zoophiles Engagement für Toleranz und Aufklärung adlı örgüt üyeleri zoofililerin kırsal kesimle sınırlı olmadığını ortaya koyuyor. Aynı şekilde, atla ilişkiye girdikten sonra hayatını kaybeden ve Boeing şirketinde çalışan uzay mühendisi de hayvan-

larla cinsel ilişkinin şehirlerde de yaşandığının bir örneği.

İnsanların hayvanla cinsel ilişkiye girme nedenleri konusunda da farklı zamanlarda farklı iddialar ortaya atılmış. Independent'ın 2 Şubat 2016 tarihli haberine göre 1970'lerde John Money cinsel ilişki yaşayacak eş bulamamanın bazı kişileri zoofiliye yönelttiğini iddia etmiş. Ancak 2000'lerde yürütülen araştırmalar, zoofililerin çok büyük bir kısmını bu eylemi gerçekleştirmeye iten nedenin cinsel birliktelik yaşayacak insan bulamamaktan ziyade "seks tercihi" olduğunu

ortaya koymuş. Hayvanlara aşırı düşkünlüğün, sevginin ve cinsel yönden etkilenmenin bu tercihi belirlediği iddia edilmekte. Örneğin Hani Miletski'nin 82 erkek ve on bir kadın olmak üzere toplam 93 zoofili hakkında yaptığı çalışmalarda bu kişilerin yüzde on ikisinin partner bulamadıkları, yüzde yedisininse insanla ilişkiye girmekten utandıkları için hayvanları tercih ettikleri ortaya çıkmış. Kadınların tamamı hayvanlardan cinsel olarak etkilendikleri için, yüzde 67'siyse hayvanlara âşık oldukları ve duygusal yakınlık hissettikleri için cinsel birliktelik yaşa-

dıklarını söylemiş. Miletski'nin araştırmasına katılanlar kadınların hepsi, erkeklerinse yüzde 87'si köpekleri, erkeklerin yüzde 81'i kadınların da yüzde 73'ü atları tercih ettiklerini ifade etmiş. Kadınların hiçbiri hayvanla cinsel ilişkiye girmekten vazgeçeceğini söylemezken, bu oran erkeklerde sadece yüzde sekizde kalmış. 2000 yılından önce yapılan araştırmaların tersine son 15 yılda yapılan çalışmalar, klinik olmayan zoofililerin söz konusu eylemden sonra herhangi bir rahatsızlık hissetmediklerini ortaya koymuş. Zoofili, yaşlı kadınlara,

ölülere ya da cansız nesnelere ilgi duymayı da içeren "cinsel sapkınlık" kategorilerinden biri olarak kabul ediliyor. Psikologlar hayvan seviciliğinin de farklı türleri olduğunu ifade ediyor. Zoofili ta-

biri hem hayvan seviciliği hem de cinsel birlikteliği içerse de, her zoofilin cinsel birliktelik yaşamadığı ve ilişkinin duygusal yakınlıkla sınırlı kalmasını tercih edenler olduğu da bilinmekte. Hatta

Anil Aggrawal, 2011 tarihli makalesinde on farklı zoofili çeşidi olduğunu iddia ederek bir sınıflandırma yapmış. Bu sınıflandırma cinsel birlikteliğe yanaşmayan romantik zoofililerden hayvanlarla

fantezi kuranlara, dokunmayla cinsel heyecan yaşayanlara, fetişistlere, sadistlere, fırsatçılara ve hayvanı öldürdükten sonra seks yaşayanlara kadar uzanıyor.

Lehte ve aleyhte görüşler

Araştırmacılar, doktorlar ve psikologlar hayvanlarla cinsel ilişki kurmanın fiziksel ve duygusal olmak üzere çok çeşitli zararları olduğunu ifade ediyor. Fiziksel olarak hem insan hem de hayvan zarar görebilir. Atla ilişkiye giren ve bağırsaklarının delinmesi sonucu ölen mühendis örneğinde olduğu gibi eylem ölümle sonlanabilir. Bunun dışında hayvandan insana çeşitli hastalıklar bulaşabilir ve hayvanla cinsel ilişkiye giren insanın diğer insanlarla ilişkiye girmesi sonucu bu hastalık yayılabilir. Aynı şekilde, insandan da hayvana çeşitli hastalıklar bulaşabilir ve diğer hayvanlara yayılabilir. Norveç ve İsveç'te konuyla ilgili yapılan araştırmalar, hayvanların çoğunlukla fiziksel olarak yaralandıklarını, sonrasında da hayatlarını kayb ettiklerini ortaya koymuş. Ayrıca, cinsel birliktelikten sonra hayvan-

ların sıklıkla korku ve kaygı yaşadıkları belirlenmiş. Tüm bunlara ek olarak hayvanların acı çektiklerini ifade edemeleri ve en önemlisi de cinsel birlikteliğe onay vermekten aciz olmaları bu eylemin tek taraflı olduğunu gösteriyor. Hayvanın aktif olduğu cinsel birlikteliklerin de onayının olduğu anlamına gelemeceği ifade ediliyor. Hayvana karşı bir zorbalığın yaşanmadığı hallerde de hayvanla cinsel birlikteliğin etik dışı kabul edilmesi "güçler arası dengesizlik"ten kaynaklanıyor. Nitekim eşit olmayanlar arası ilişki kapsamında zoofili ile pedofili arasında bağlantı kuruluyor. Karar alma yetisi ya da kararını beyan etme becerisi yetişkin insana göre daha az olanlarla birliktelik bu kapsama giriyor. Öte yandan Independent'ın atfı yaptığı pek çok zoofili, cinsel tercihlerinin yakın za-

manda homoseksüellikten ya da heteroseksüellikten farklı algılanmayacağına inandıklarını belirtiyor. Hayvanları çocuklarla eşdeğer tutan bir önyargının toplumda zoofili algısını şekillendirdiğini, yetişkin hayvanların birey olarak kabul edilmesi halinde sorun kalmayacağını savunuyorlar. Hayvanlarla yemek paylaşmanın ya da çeşitli oyunlar oynamanın normal karşılanmasına rağmen seksin bu gibi aktivitelerden neden ayrı tutulduğunu sorguluyorlar. Zoofililer hayvanların bilimsel deneylerde kullanıldığı ya da yemek için öldürüldüğü zamanlarda onaylarının alınmadığına da dikkat çekiyor. Aynı şekilde evcil hayvan besliyorum diyerek hayvanı eve kapatmanın da etik dışı olduğunu ifade ediyorlar. Ayrıca, cinsel birlikteliklerde hayvanların karşılık verdiğine ve eylemin tek taraflı olmadığına değ-

niyorlar. Hayvanların zevk aldığı belirtilenler de mevcut. Hayvanların acı çektiği konusundaysa hayvanlarla cinsel birliktelik yaşamayan ama onlara aşkla bağlı olan romantik zoofililer hayvana fiziksel zarar vermediklerini vurguluyor. Diğerleri de 1991'de bir yunusla mastürbasyon yaptığı için mahkemeye çıkarılan bir İngiliz'le ilgili olarak yunusun zarar görmediği yönündeki mahkeme kararına atf yapıyor. Zoofili, toplumların geneli tarafından kabul edilmese de günümüz teknolojisi nasıl hayvan severleri bir araya getiriyorsa hayvan seviciler de çeşitli platformlarda bir araya geliyor. Bu platformlardaki paylaşımlar, eylemin yasal olmadığı ülkelerde dahi hayvan seviciliğinin ve cinsel birlikteliğin devam etmekte olduğunu gösteriyor.

Evrensel Yargının Afrika Adaleti

Elâ BİLGEN

Belçika, insan hakları uygulamaları bakımından dünyanın en iyi örneklerini sunan ülkeler arasında sayılır. Kim tarafından, nerede ve kime karşı işlendiği önemli olmaksızın mutlaka yargılanması/cezasız kalmaması gereken suçlar için geliştirilmiş bir hukuk ilkesi olan evrensel yargı yetkisiyle ilgili 1993'te attığı adım da insan hakları savunucuları tarafından takdirle karşılanmış ve dünya ölçeğinde ciddi suçlar açısından cezasızlığın sona erebileceği yönünde büyük umutlar doğurmuştu. Zira Belçika Parlamentosu'nun 1993 ve 1999'da kabul ettiği yasalar insanlığa karşı suçlar, savaş suçları ve soykırım suçu hakkında Belçika mahkemelelerinde dava açılmasını mümkün kılıyordu. Üstelik 2002'de yürürlüğe giren Uluslararası Ceza Mahkemesi Statüsü, Mahkeme'nin yargı yetkisine giren suçları bu yürürlük tarihinden sonra gerçekleşen suçlarla sınırladığı için pek çok vaka UCM'nin zaman bakımından yetkisi dışında kalıyordu. Belçika'nın evrensel yargı yetkisi bu so-

runa da çözüm getirmiş oldu. Nitekim yasanın yürürlüğe girmesini takiben kurbanlar ve kurban yakınları tarafından Ruanda, Guatemala, Kongo ve Çad gibi pek çok ülkede işlenen ağır insan hakları ihlalleriyle ilgili çeşitli davalar açıldı. Fakat başvuruların bu eski sömürgeleri aşış bir anda Irak Savaşı'ndaki eylemleri nedeniyle ABD'li yetkileri ve Lübnan İç Savaşı'ndaki eylemleri nedeniyle İsraili yetkilileri de kapsayacak biçimde genişlemesi, evrensel adalet umutlarının da birer birer söneceği bir süreci başlattı. ABD'nin yoğun siyasal baskıları ve hatta tehditleriyle karşı karşıya kalan Belçika, 2003'te bahse konu yasayı feshederek bunun yerine birçok Avrupa ülkesinde olduğu gibi oldukça sınırlı bir yargı yetkisini kabul etti. Buna göre Belçika mahkemelelerinin uluslararası suçlarla ilgili yargı yetkisine sahip olması için sanığın Belçikalı veya Belçika'da ikamet ediyor olması, kurbanın Belçikalı veya suçun işlendiği anda en az üç yıldır Belçika'

da yaşıyor olması ya da Belçika'nın dava üzerinde yargı yetkisini bir anlaşma dolayısıyla kullanıyor olması gerekmektedir. Bununla birlikte 2003 değişikliğinden önce başlamış olan yargılamalar sürüyor. Çad'ın eski devlet başkanı Hissène Habré aleyhine açılan dava da onlardan biriydi. Mağdurların seneler süren mücadelesi sonucunda 30 Mayıs'ta, Senegal'deki Olağanüstü Afrika Mahkemesi'nde Habré hakkında verilen hükümlerle, Belçika da Senegal'le arasındaki en büyük sorundan kurtulmuş oldu. Hissène Habré, 1982-1990 arasında Çad Cumhuriyeti'nin devlet başkanlığını yapmıştı ve görevi sırasında da pek çok ağır insan hakları ihlali gerçekleştirilmişti. 1990'da, Çad'ın şimdiki devlet başkanı Idriss Déby tarafından devrildikten sonra sığına talebiyle Senegal'e kaçtı ve bugüne kadar da Senegal'de "ağırlandı". Ancak görevi başındayken işlediği suçlar peşini bırakmadı. 1990'ların sonla-

rında uluslararası hukukta evrensel yargı çalışmalarının hız kazanması ve hatta Pinochet'in İngiltere'de tutuklanması, Çadlı kurbanlara da Habré'ye karşı harekete geçme cesareti verdi. Bunun sonucunda ilk kez 2000'de insanlığa karşı suçlar ve işkence iddialarıyla Senegal mahkemesinde dava açıldı. Ancak Senegal hükümetinin müdahalesi sonucunda mahkemenin yurtdışında işlenen suçlarla ilgili yetkisiz olduğuna karar verildi. Yine aynı yıl, aralarında Çad kökenli Belçika vatandaşlarının da bulunduğu kurbanlar ve kurban yakınları bu kez, geniş bir evrensel yargı yetkisiyle donatılmış Belçika mahkemelerine başvurdu. 2002'de Belçika'dan bir hakim soruşturma yapmak üzere Çad'a gitti. Bu arada Çad hükümeti de Habré'nin uluslararası alanda yargılanmasının önündeki en büyük engellerden biri olan dokunulmazlıklarının kaldırılmasına karar verdi. Belçika mahkemesinde görülen dava 2005'te, Habré'nin uluslararası insancıl huku-

kun ciddi biçimde ihlal edilmesi, işkence, soykırım, insanlığa karşı suçlar ve savaş suçlarından mahkûm edilmesiyle son buldu ve Habré hakkında yakalama emri çıkartıldı. Bunun üzerine Habré Senegal'de ev hapsine alındı, bununla birlikte Senegal mahkemesinin iade kararı vermeye yetkili olmadığı belirtildi.

Bu arada Belçika'nın girişimleri, kıtaya dışarıdan müdahale edilmesi konusundaki rahatsızlığını her ortamda dile getiren Afrika Birliği'ni de harekete geçirdi. Birlik,

2006'da Senegal'e Habré'yi Afrika adına yargılaması çağrısında bulundu. Bunun üzerine Senegal bir anayasa değişikliğine giderek ülke dışında işlenmiş olsa bile savaş suçları ve insanlığa karşı suçlar hakkında Senegal'de dava açılabilmesinin yolunu açtı.

Yakalama emrine riayet edilmeyen Belçika 2009'da konuyu BM'nin Uluslararası Adalet Divanı'na taşıdı. 2011 ve 2012'de de Senegal makamlarına üç iade talebinde daha bulundu. Talepleri Senegal tarafından olumsuz

karşılansa da Adalet Divanı'nda istediği sonucu aldı. Divan, Temmuz 2012'de, Senegal Cumhuriyeti'nin daha fazla geciktirmeden Hissène Habré dosyasını kovuşturma amacıyla yetkili makamlarına sunması ya da Hissène Habré'yi Belçika'ya teslim etmesi gerektiğine hükmetti. Divan'ın bu kararı ve Senegal'de yargılama taraftarı bir hükümetin iktidara gelmesi Afrika Birliği'yle birlikte oluşturulması planlanan mahkemenin hayata geçirilmesini hızlandırdı. Mahkeme Şubat 2013'te kuruldu ve Temmuz

2015'te de yargılama başladı. Senegal yargı sistemi içinde ve Habré'nin devlet başkanlığını kapsayan 1982-1990 arası dönemde Çad'da meydana gelen uluslararası suçlarla ilgili olarak kurulan Olağanüstü Afrika Mahkemesi, aralarında Belçika'daki davayı yürütmüş olan Belçikalı hâkimin de bulunduğu yüze yakın tanığı dinledi. 30 Mayıs 2016'da da iktidarı sırasında gerçekleşen insanlığa karşı suçlar ve öldürme, cinayet, tecavüz ve cinsel kölelik suçlarından Hissène Habré'yi mahkûm etti.

Evrensel olamamanın yarattığı canavar

Hissène Habré'nin uygulamalarının "insanlık dışılığı" sugötürmez. Dava boyunca dile getirilenler bir yana, işkence uygulamalarına detaylı biçimde yer veren Uluslararası Af Örgütü raporları ve tanıklıkları kayıt altına alınan İnsan Hakları İzleme Örgütü belgeleri de mevcut. Yine de bu insanlık dışı uygulamalar Habré'nin mahkûmiyetinin tek nedeni değil. Hissène Habré davası Afrika'da evrensel yargı yetkisine dayanarak açılmış ilk dava olması ve dünyada ilk defa bir ülkenin mahkemelerinde, başka bir ülkenin insan hakları ihlallerinde bulunduğu

öne sürülen eski liderinin yargılaması bakımından oldukça önemli bulunuyor. İnsan hakları savunucuları da davayı, cezasızlıkla mücadelede atılmış büyük bir adım olarak görüyor. Ancak böyle bir yargılamanın mümkün olması için insanlık dışı uygulamaların dışında başka bileşenlere de ihtiyaç var. Nitekim sadece Belçika'nın evrensel yargı macerası göz önünde bulundurulduğunda bile, Habré'ye karşı gösterilen adalet ısrarının pek o kadar evrensel olmadığı anlaşılıyor. Zira ortada duran, dünyanın "güçlülerinin" dünyanın dört bir yanındaki hak-

sız fiillerinden sorumlu tutulabilme ihtimali gündeme gelmez rafa kaldırılan bir hukuk ilkesi. Dahası, mahkemede tek başına yer almasına rağmen, 40 bin kişinin siyasi cinayete kurban gittiği ve 200 bin kişinin de işkenceye maruz kaldığı düşünüldüğünde, 1982-1990 arasında Çad'da yaşananların tek sorumlusunun Hissène Habré olamayacağı yani yargılanması gerekenlerin daha fazla olduğu ortada. Olağanüstü Afrika Mahkemesi'ni kuran statüye göre Mahkeme'nin yargı yetkisi söz konusu olaylardan en fazla sorumlu olan kişi veya kişileri

kapsamakta. Ancak Habré dışında hiçbir sorumlu yakalanabilmiş ya da belki de aranmış veya yeri bilinse bile Mahkeme'ye teslim edilmiş değil.

Bu koşullar altında verilmiş böylesi bir mahkûmiyet kararına kurbanların içini rahatlattığını, cezasızlığa karşı caydırıcılık oluşturan bir örnek vaka olduğunu ve tabii evrensel adaletin gerçekleşmesi yolunda bir dönüm noktası teşkil ettiğini söylemek için insan hakları örgütlerinin fazla aceleci davrandığı ortada.

Nakit Yok, Paralar Cep'te

Aygün KARLI

İsveç, Norveç ve Danimarka' da nakit para kullanım oranları son beş yıl içinde büyük oranda azaldı. Bu azalmalarda ülkelerin nüfuslarının az olması kadar gelişen teknoloji ve artan dijital yaşam pratikleri de etkili olmuşa benziyor. Aslında örneğin İsveç'te banknotun geçmişi epey ilginç. Merkez bankasının öncüsü Stockholms Banco, bankanın mührü ve sekiz el yazması imzalarını taşıyan kalın filigran kâğıt üzerinde Avrupa'nın ilk banknotunu 1661 yılında ihraç etmiş. Günümüzdeyse İngiltere'nin geçen ay yaptığı gibi- İsveç bir yandan neşeli banknotlar tasarlamaya başladı ancak tıpkı komşuları Norveç, Danimarka ve Finlandiya gibi

neredeyse tamamen nakitsiz bir toplum haline de gelmekte. 26 yaşındaki öğretim görevlisi Louise Henriksson, artık nakit paraya herhangi bir şey için ihtiyacı olmadığını söylüyor ve ekliyor: "Hiçbir şey için buna ihtiyacınız yok, mağazalar bunu istemiyor, bankalar bunu istemiyor, üstüne üstlük bir şeker almak için dahi artık yalnızca cep telefonunuz veya kartınız yeter." İsveç'te otobüsler yıllardır nakit para almıyor, nakit parayla metroda bilet almanız dahi mümkün değil. Hatta perakendeciler, sokak satıcıları ve kiliseler dahi nakit parayı reddetme hakkına sahip. Merkez Bankası'nın açıklamasına göre nakit para geçtiğimiz yıl İsveç'teki top-

lam işlemlerin yalnızca yüzde ikisini yapmış durumda. Bazı mağazalarda bu oran yüzde 0.5'e geriliyor. İsveç'teki mağazalarda nakit para kullanım oranıysa yüzde yetmiş beş olan dünya ortalamasının bir hayli altında kalarak yüzde yirmiyi zor buluyor. İsveç Kronu dolaşımıysa 2009 yılına oranla 106 bin Kron oranında düşmüş. Stockholm Kraliyet Teknoloji Enstitüsü'nden ödeme sistemleri konusunda uzmanlaşmış bir doçent olan Niklas Arvidsson'un açıklamasına göre, İsveç beş yıl içinde nakitsiz bir toplum haline dönüşecek. Çeşitli telefon markalarının ve uygulamalarının da yardımıyla anlık bir şekilde para akışı gerçekleştirile-

biliyor ve bu da kullanıcılara nakitsiz alışveriş imkânı sunuyor. İlginç olan bir şeyse sokak satıcılarının dahi cep telefonlarındaki bu uygulamalar sayesinde para akışını anlık olarak gerçekleştirebilmeleri. Bir İsveç Kilisesinde yapılan bağışların yüzde seksen beşe yakını telefon yoluyla gerçekleşmiş. Ancak görünen bu güzel yanların arkasında dolandırıcılık vakaları da bir hayli yoğun gözlenen bir durum. Elektronik dolandırıcılık ve hackerlık yükselişe geçen dolandırıcılık yöntemleri olmuştur. Ayrıca yapılan alışverişlerin takibi daha zor olduğu için bir kısım orta yaş ve üzeri insan bu teknolojiye hala pek de sıcak bakamıyor.

Nakit para tedavülden kalkıyor mu?

Danimarka'da geçtiğimiz yıl yayınlanan bir habere göre, bu sene itibarıyla restoran, mağaza ve benzin istasyonlarında nakit para kullanılmayacak. Danimarka, bir süredir kâğıt para kullanımına son vermek için çalışmalar yürütüyordu. Hükümetin ülkede dijital ticaret ve alışverişi artırmak için böyle bir çaba içine girdiği ifade edildi. Danimarkalıların yeni döneme şimdiden ayak uydurdu. Ülkede hizmet veren "Danske Bank" isimli bankanın mobil ödeme uygulaması her üç kişiden birinde bulunuyor. Başka bir deyişle, her üç Danimarkalıdan biri hâlihazırda nakitsiz döneme hazır durumda bulunuyor. Öte yandan Norveç'se dünyanın nakit para kullanımını

kaldıran ilk ülkesi olmaya hazırlanıyor. Geçtiğimiz sene tartışmaya açılan nakit parayı kullanımından tümüyle kaldırma önerisi, ülkenin en önemli finans konfederasyonlarından Finans Norge'ye ait. Finans Norge uzmanlarına göre önümüzdeki altı yıl içinde Norveç'te nakit para kullanımı tamamen kalkacak. 2020'ye gelindiğinde de cüzdanlardaki kâğıt paraların yerini kartlar, saatler ve hatta cep telefonları alacak. Parasızlığı savunanlara göre günlük ev harcamaları ve hatta ticari yatırımlar, banka kartlarının yanı sıra cep telefonları ve saatlere yüklenecek özel bandrollerle de yapılabilir. Para kullanımının ortadan kalkmasıyla kapkaç tarzı hırsızlıkların, finansal

suçların, nakit tutma maliyetlerinin ve kara paranın önüne geçilmiş olacak. Finans Norge ekibi ayrıca ülkede nakit kullanımının son günlerde ne kadar azaldığına da dikkat çekiyor. Norveç, İngiltere ve İsveç'in ardından dünyada en az nakit para kullanılan ülke konumunda. Örneğin Norveç'te şu anda hane halkı harcamalarının sadece yüzde 4'ü parayla ödeniyor. Toplumun genelinde ödemelerin sadece yüzde 5'i nakitle yapılıyor. Dolayısıyla nakit kullanımının kaldırılmasına toplumun çok kolay adapte olacağı söyleniyor. Norveç'in dünyanın ilk para kullanılmayan ülkesi olmasına karşı çıkanların sayısı da az değil. Özellikle ülkenin liberal kesimi tüm harcama-

ların güvenlik birimleri ve hatta özel şirketler tarafından bile izlenebilen cihazlarla yapılmasına karşı çıkıyor. Bu gruba göre insanlar istediklerini arka arkasından hiçbir iz bırakmadan özgürce satın alabilmeli. Yani para kullanmamak kişisel hak ve özgürlükleri kısıtlayacak. Liberal Parti'den Guri Melby "sebze ve meyve alırken bile bütün kişisel bilgilerinin kayıt altına alınması ve bu sayede sürekli takip edilmen kabul edilemez" diyor. Hatta hırsızlıkların dijital alana taşınarak daha büyük vurgunların yapılacağı ileri sürülüyor. Örnek olarak da son zamanların ünlü sanal para birimi Bitcoin aracılığıyla yapılan soygunlar gösteriliyor.

Airbnb Berlin'de Yasaklandı

Ayşe Elif YILDIRIM

Akıllı telefonların ve internetin yaygınlaşmasıyla paylaşma ekonomisi (sharing economy) denilen yeni bir ekonomik model ortaya çıktı. Bu modelin tanımıysa, sahibince gereksinim duyulmayan bir eşyanın ya da hizmetin başkaları tarafından kullanılmasına olanak sağlayan ve böylece asıl mal sahibinin bir miktar para kazanmasına yol açan bir ekonomik model olarak yapılıyor. Bu modelde uzmanlaşmış bir pazarlayıcı da "müşteri"yi bularak sözleşmenin oluşmasına yardımcı olarak ve bunun sonucunda kullanım ücretinden bir miktar pay alarak kendine bir iş alanı yaratmış oluyor. Paylaşma ekonomisi, kapitalizmin ortaya çıkardığı bir alt küme olarak da tanımlanabilir.

Son zamanlarda paylaşma ekonomisi modelini kullanarak faaliyet gösteren şirket örnekleri giderek çoğalıyor. Bunların başında taşıma hizmeti yapan Uber geliyor. Bir diğer örnekse kısa-dönemli ev kiralama hizmeti yapan Airbnb.

Bu firmalara rağbetin büyük olmasının bir nedeni, sundukları hizmetlerin alışılabilirliği ve ucuz olması. Örneğin, bir yerden bir yere Uber'den istediğiniz bir araçla giderseniz, taksiye vereceğiniz ücretten çok daha az ücret ödüyorsunuz. Hatta bazı durumlarda neredeyse toplu taşımaya vereceğiniz ücretten daha az ücret vermeniz bile söz konusu olabiliyor. Bu cazip durum, bu şirketlerin müşteri sayısının da giderek artmasına ne-

den oluyor; çoğu durumda hizmet kalitesinin de iyi olması cabası.

Öte yandan, birçok ülkede bu şirketlere karşı açılan davalar gösteriyor ki, paylaşma modeline henüz birçok ülkenin ekonomik ve hukuki düzeni hazırlıklı değil. Oturmuş kapitalist ekonomik düzene ve ona göre çıkarılmış kanunların kalıplarına sığdıramayan bu paylaşma ekonomisinin ortaya çıkardığı şirketlere karşı açılan davaların haddi hesabı yok. Bu dava haberlerinden bir tanesi de Almanya'dan geldi.

Almanya'nın başkenti Berlin'de emlak kıtlığı yaşanması, 2014'te bir düzenlemenin yapılmasına neden oldu. Buna göre, bir ev sahibinin iki aydan kısa süreli evini kiralaması pek de mümkün değil. Evini kiralamak isteyen bir ev sahibi iki aydan daha kısa süreyle evini kiralamak istiyorsa, bunun için belediyeden izin almak durumunda. Ancak belediye yetkililerinin başvuruların yüzde 95'ini reddettiği söyleniyor. Eğer izinsiz kiralama yapılırsa ev sahipleri 100 bin Euro'ya kadar cezayla karşılaşabiliyor. Bu düzenlemenin ("Zweckentfremdungsverbot") kabul edilmesinin nedeni Berlin'deki taşınmaz pazarını korumak, sürekli artan konut ihtiyacına çözüm yaratmak ve kira ücretlerinin düşük tutulmasını sağlamak olarak gösteriliyor.

Talebin gittikçe arttığı Berlin'de taşınmaz bulma ve kiralamanın zor olması, Airbnb ve aynı şekilde hizmet veren diğer birkaç şirket özellikle birkaç günlüğüne Berlin'e ge-

len turistlere ya da kısa süreli ev kiralamak isteyen kişilere uygun fiyatlı konut bulmasına olanak sağlıyordu. Ancak bu internet portallarının başarılı olması, zaten oldukça sıkıntılı olan Berlin'deki uzun dönemli emlak kiralama pazarının yüzde 40'lık bir düşüşe uğramasına neden oldu - ki bu da tam olarak düzenlemenin önüne geçmek istediği bir durumdu.

Bunun üzerine açılan davada, Airbnb ve diğer benzer şirketlerin adı geçen 2014'te kabul edilen düzenlemeye aykırı hareket ettiği öne sürüldü. Airbnb'ye, bu düzenlemenin profesyonel hizmet verme hakkına engel olduğunu ve iptal edilmesi gerektiğini iddia etti. Sonuçta 8 Haziran'da kararını veren mahkeme, söz konusu düzenlemenin Berlin'de yaşanan emlak kıtlığının önüne geçilmesi için yürürlüğe konduğuna ve yerinde olduğuna kanaat getirerek, Airbnb ve benzer diğer şirketlerin Berlin'de faaliyet göstermesine engel koymuş oldu. Bu kararın Avrupa Komisyonu'nun Airbnb ve Uber gibi paylaşma ekonomisine yönelik hizmet veren şirketlerin engellenmesinin "son başvuru mercii" olarak kullanılmasına yönelik hükümleri uyarmasının üzerine gelmesi de bir hayli ilginç.

Avrupa Komisyonu'ysa, paylaşma ekonomisinin kabul edilmesinden ve adapte olarak devam edilmesinden yana bir tavır sergiliyor. Nitekim AB, üye devletleri tarafından bu tip çevrimiçi hizmetlere konulacak engellerin kamu menfaatiyle orantılı

olması gerektiğini hazırladığı ilkelerle duyurdu. Bu tip şirketlerin faaliyetine engel olduğu iddia edilen bazı düzenlemelerin oldukça eski olduğunu ve bu düzenlemelerin AB üye devletlerince modernleştirilmesi gerektiğini öne sürdü. Ayrıca bu tip şirketlerin fazladan sektör bazlı kurallara tabii tutulmasını önerirken, öte yandan her şirket gibi vergilere tabii olduğunu belirtti.

AB yetkilileri bu tip şirketlerin Avrupa'nın sıkıntılı ekonomisine faydası olacağına inanıyor. Ancak bu tip iş modellerinin adaletli vergiye tabi tutulacağı ve tüketiciyle çalışanlara zarar vermeden geliştirilebileceği mevzuat çerçevesinin yaratılması gerektiğinin de altını çiziyorlar. Ne var ki, böyle bir yol çizen henüz çok az AB üyesi var. Bunlardan biri de Hollanda.

Berlin mahkemeleri tarafından verilen bu kararın Hamburg, Münih gibi diğer Alman şehirleri için teamül oluşturabileceği söyleniyor. Aynı şekilde Barcelona ve Paris gibi emlak sıkıntısı yaşayan diğer Avrupa şehirlerinde de benzer bir karar çıkar mı, merak konusu. Şu an için paylaşma ekonomisi modelini benimseyen şirketlere yıllık düzenin uyum sağlayamaması olmasın sıkıntılar yaratırken, diğer yandan özellikle dijital neslin bu şirketlere olan ilgisi de artıyor. Bu tip internet portalları üzerinden işleyen şirketlerin önüne geçilmesinin neredeyse imkânsız olduğu da bir gerçek.

liliğine yol açmamak koşuluyla Şehir Konseyi'nin belirlediği, polis de denetlediği yerlerde sokak müzisyenliği serbest. Örneğin, mahalle araları ve sokaklarda müzik yapmak yasak. Uymayanlara 100 Euro ceza kesiliyor. Eğer müzik grubu altı kişiden azsa ve sadece akustik müzik yapıyorsa, yarım saatten uzun olmamak koşuluyla 09.00-23.00 arasında marifetlerini sergileyebiliyor. Amsterdam'da sokak müziği yaparken CD satışı yapmak yasak. Her ne kadar buna uymayanlar olsa da, bu böyle. Org, perküsyon gibi elektronik müzik aletlerinin çalınması da yasak. Amsterdam'ın meşhur kanallarında tekneler dolu ve her tekne kendi müziğini yapıyor. Amsterdam'da doğum günü benzeri özel kutlamalar bu teknelerde müzik eşliğinde yapılabiliyor. Zaten eski zamanlarda, internet ve televizyon bulunmadan önce yüzbinlerce Hollandalı insan her hafta bir araya gelir ve mahalli korolarda şarkılar söylemiş. Dolayısıyla Amsterdamlılar sokak müziğine yakın insanlar. Her ne kadar küreselleşme ve yeni medya Hollandalıların bu yaşam

şeklini değiştirmiş olsa da, onların müziğe ilgisi kaybolmadı. Hollandalı elektronik dehası Philips'in (Sony'yle birlikte) müzik CD'sini geliştirmesi tesadüf olmasa gerek. Ayrıca, hafta sonları Vondelpark'ta, akşamları da Leidseplein'de konserler veriliyor. Amsterdam'da bazı alanlar da sokak tiyatrolarına ayrılmış durumda.

Viyana'da sokakta müzik yapabilmek için izin gerekli. Belediyeye bir aylık izin için 6.54 Euro ödemek ve fotoğrafçı bir kimlik belgesine sahip olmak gerekiyor. Performans sırasında izin belgesini yetkililerin görebileceği bir şekilde bulundurmamak şart. Haziran 2014 itibarıyla değişen kanunlarla sokak müzisyenlerine daha sıkı kurallar getirildi. Halka açık alanlarda ses düzeyi 45-60 desibelle (2 metre mesafedeki normal bir konuşmanın ses düzeyi) sınırlandı. Sokak müzisyenleri Viyana'da sadece belirlenen 32 bölgede performans sergileyebiliyor. Bu bölgelerde günde iki kez 16.00-20.00 saatleri arasında gösteri izni veriliyor. Sokak müzisyenleri için yaş sınırı da var. 16 yaşından küçük olanlar sokak müzisy-

yenliği yapamıyor. Bu kısıtlamalar nedeniyle sokak müzisyenleri neredeyse sıra bekler halde ve hatta kısıtlamalardan da şikayetçi. Özellikle arada sırada sokakta çalmak isteyenler için bu kısıtlı zaman aralığında bir zaman kapabilmek imkânsız görünüyor.

Berlin'de gömlekli kravatlı ya da terlikli sokak müzisyenlerine rastlamak mümkün. 1990'ların başında tutuklamalar olsa da bugün Brandenburg kapısında, Potsdamer Platz'da ve pek çok başka yerde sokak müzisyenleri müziklerini serbestçe yapıyor. Berlin'de sokak müziği yapanlar arasında rekabet oldukça üst düzeyde. Ayrıca sokak müziği yoluyla dünyadaki birçok hoş gitmeyen olaya, gelişmeye tepki veriliyor. 2007'de yapılan G8 Zirvesine verilen tepki bunlardan sadece biri. Berlin Sokak Festivali de sokak müziğine değer verildiğini bizlere gösterir nitelikte.

Paris'te her 21 Haziran'da La Fête de la Musique isimli sokak müziği festivali düzenleniyor. Festival dışında Paris sokakları, tüm Avrupa'dan ve dünyadan sokak müzisy-

yenlerinin buluşma yeri gibi. Sokak müziği yapılabilecek yerlere Şehir Konseyi karar veriyor. Yaş sınırlaması da bulunmuyor. Paris metrosunda sokak müziği yapanlar belediye tarafından sınavla seçiliyor olsa da sokak müziği için gözle görülür bir teşvik var. Blues, Caz gibi batılı müzik türlerini, Latin, Afrika müzikleri gibi yerel müzikleri ve çeşitli ülkelerin halk müziğini sokaklarda duymak mümkün. Sokak müzisyenlerinin ne çalacaklarına sınırlama getirilmiyor ama sokak müzisyenleri kaliteli müzik yapmak ve iyi bir repertuara sahip olmak durumunda. Çünkü aralarında kıyasıya bir rekabet söz konusu. 3 Nisan 1989'da yapılan bir düzenlemeyle kamu alanlarında gürültülü müzik yapılması yasaklandı. Bu nedenle bugün Paris'te yaya kaldırımlarında, kamu alanlarına açılan özel alanlarda ve kamusal alanlarda müzik enstrümanlarıyla müzik yapılamıyor. Sırbistan'ın Novi Sad şehrinde de, her eylülün ilk haftasında "sokak müzisyenleri/çalgıcıları festivali" yapılıyor.

Bob Dylan'dan Édith Piaf'a ...

Sokak müziğinin kendi içinde bir felsefe taşıdığı da açık zira başkaldırı, isyan, itaatsizlik, karşıtlık, tepki gibi öğeleri içinde barındırıyor. Sokak müziği yapanların çoğunluğu özgür ve adil bir dünya düzeni istemlerini de dile getirir. Toplumsal, ekonomik ve sosyal adaletsizliğin azaltılmasını, yok edilmesini isterler. Bu felsefenin hareket etmiş olsun veya olma-

sın, sokak müziğinin icra edildiği yer manasına gelen "nokta"dan çıkıp ünlü olanlar da var, kendi dinleyici kitlelerinden vazgeçmeyen de. Joan Baez, Eric Clapton, Bob Dylan, Steve Martin, Carlos Santana, Simon & Garfunkel, Rod Stewart, Beck, Janis Joplin, Loreena McKennitt, Zaz ve elbette Édith Piaf ünlü olarak ilk akla gelenler.

Baktığımızda Cirque Du Soleil'in ortaya çıkmasının Guy Laliberte'nin sokakta yaptığı performanslar sayesinde olması, ABD'nin kurucularından Benjamin Franklin'in genç yaşta sokakta günlük hayat ve politikayla ilgili şiirler yazıp şarkılar yazması, yine Amerika'da bir sinema filmi minde rol alan ilk zenci kadın olan Josephine Baker'ın sokakta sergilediği bir perfor-

mans sırasında keşfedilmiş olması, aslında sokak performansçılığının müzikle sınırlı olmadığını gösteriyor. Busking terimi de zaten günümüzde jonglörük, aktörlük, komedyenlik ya da vantrikülük gibi çok farklı performans türlerinin hepsini içinde barındıran eylemi ifade ediyor.

Portre

Elif TAHMİSCİOĞLU

Altiero Spinelli

AB tarafından kurucu babalardan biri olarak görülen siyasetçi Altiero Spinelli, 31 Ağustos 1907'de Roma'da sosyalist bir ailede dünyaya geldi. Siyasi faaliyetlerine erken yaşlarda başladı. 17 yaşında İtalyan Komünist partisine katıldı ve burada Mussolini'ye karşı mücadele etti. Antifaşist faaliyetleri nede-

niyle 1927'den 1943'e kadar hapsede kaldı. 1937'de Stalin'in uygulamalarına duyduğu tepkiden dolayı İtalyan Komünist Partisi'nden ayrıldı. Bu ayrılıktan sonra federal fikirlere bağlandı. Hapisteyken federalizm konusunda çalıştı ve ulus-üstü bütünleşmenin en hararetli savunucularından biri haline geldi.

Federal bir Avrupa'nın milliyetçi fikirlerin yıkıcılığına son vereceğine inanmaya başladı. Ernesto Rossi'yle birlikte Ventotene Adası'nda tutulurken federalist bir bakış açısıyla Avrupa'nın geleceğine ilişkin bir manifesto yazdı. Ventotene Manifestosu ya da resmi adıyla "Özgür ve Birle-

şik Avrupa İçin Bir Taslak Manifesto (Per un'Europa libera e unita. Progetto d'un manifesto)" Avrupa Anayasasını tartışan ilk belgeydi. Manifestoda eğer egemen ulus devlet sisteminin başka bir versiyonu kurulacak ve yeni bir sistem kurulmayacaksa faşizme karşı zafer kazanmanın hiçbir anlamı olmayaca-

ğini savundu. Manifesto ulus-üstü bir Avrupa federasyonunun kurulmasını öneriyordu. Böylece Avrupa devletlerini birbirine bağlayarak birbirleriyle bir kez daha savaşma olasılığının ortadan kaldırılması planlanıyordu. Manifestonun yazımı Haziran 1941'de tamamlandı ve 1943'te hapisten çıkan Spinelli'nin kurduğu Avrupa Federalist Hareketi'nin (Movimento Federalista Europeo) programı haline geldi. Manifesto savaşın sonuna doğru direniş hareketleri arasında hızla yayıldı.

Altiero Spinelli, 1940'lar ve 50'ler boyunca Avrupa federalizmin en önemli savunucularından biri oldu. OECD ve Avrupa Konseyi gibi uluslararası örgütlerin Avrupa entegrasyonu girişimlerinin yeterli olmadığını düşünüyordu. İtalya Başbakanı Alcide de Gasperi'nin danışmanı olarak Gasperi'yi Avrupa Savunma Topluluğu'nun

kurulması konusunda ikna ettiği ama Avrupa Savunma Topluluğu girişimi başarısız oldu.

1960'larda hükümet danışmanı ve araştırmacı olarak çalıştı ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü'nü kurdu. 1970'den 1976'ya kadar Avrupa Komisyonu üyesi yaptı. 1979'da Avrupa parlamentosuna seçildi. Bu görevini federal fikirlerin Avrupa'ya yayılmasını sağlamak için kullandı. 1980'de kendisi gibi federalist milletvekilleriyle adını Strazburg'da sıklıkla gittikleri Crocodile Restoran'dan alan Krokodil Kulübü'nü (The Crocodile Club) kurdu. Bu kulüptekilerle birlikte Avrupa için yeni bir antlaşma istedikleri ve bunun adının anayasa olması gerektiğini savundular.

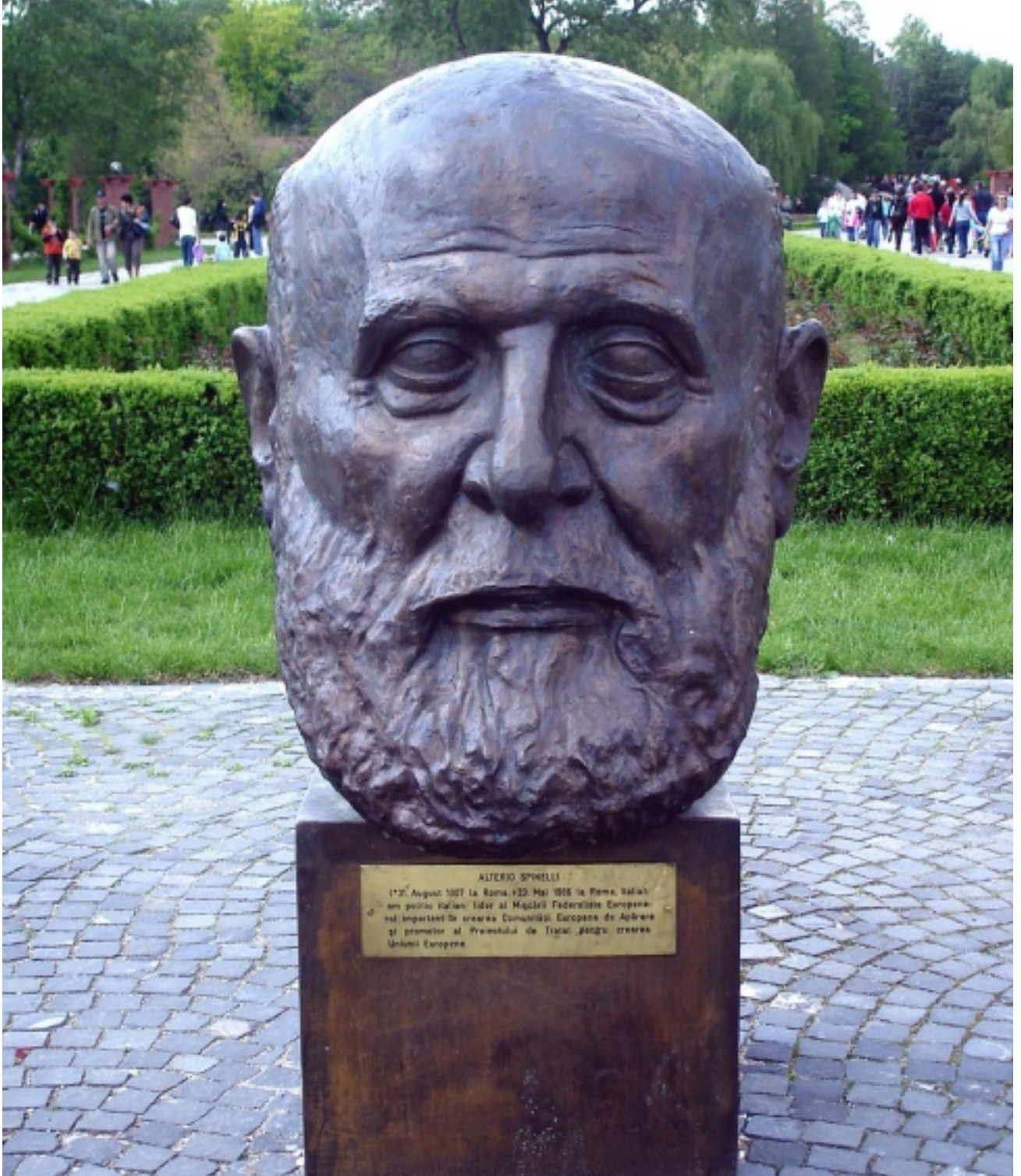
14 Şubat 1984'te Avrupa Parlamentosu Avrupa Birliği'ni Kuran Antlaşma Taslağı ya da bilinen adıyla Spinelli Planı'nı kabul etti. Plan Avru-

pa Parlamentosu'nun yetkilerinin artırılması, dış politika ve güvenlik politikasını da içeren siyasi bir birlik öngörüyordu. Ülke parlamentoları onaylamayınca yürürlüğe girememiş olsa da, Spinelli Planı 1986'daki Avrupa Tek Senedi ve 1992'de Avrupa Birliği'ni kuran Maastricht Antlaşması'nın temelini oluşturdu.

Spinelli Come ho tentato di diventare saggio adlı otobiyografisinde hayatının altı döneme ayrıldığını ve bunların hepsini ayrı hipotezler üzerine kurduğunu söylüyor. 1943-1945 arasında Avrupa'nın yıkılan düzenine karşı demokrasinin canlandırılması, 1947-1954 arasında Avrupa'nın önemli bakanları üzerinden federal bir birliğin kurma çalışmalarının başlamasını sağlamak, 1954'ten 1960'lara kadar yaygın Avrupalılık hissinin harekete geçirebilmek, 1960'lardan 1970'lere kadar yeni askeri

savunma stratejilerinin etkisiyle Avrupa Ekonomik Topluluğu'nda federalist bir eylem başlatabilmek, 1970'ten 1976'ya kadar siyasi bir birlik kurulmasında Avrupa Komisyonu'nun liderlik edebilmesini sağlamak ve son olarak da 1976'dan itibaren kurulmasında Avrupa Komisyonu'nun liderlik edebilmesini sağlamak için çalıştı.

Spinelli 1986'da öldü ve Avrupa Anayasası girişimlerini görmedi ama bu girişimlerin başarısız olduğu düşünülürse belki de görmek istemezdi. Tüm fikirleri gerçekleşmemiş olsa da Spinelli'nin Avrupa'nın bütünleşmesi açısından fikirleri çok etkili oldu. Bugün hala Ventotene Adası'nda federalist hareket toplantılar düzenliyor. Her yıl ölüm tarihinde anılıyor ve Avrupa Parlamentosu'nun Brüksel'deki ana binası onun adını taşıyor.

Yitik Adanın Öyküsü

Ayşe Elif YILDIRIM

Alışılmışın oldukça dışında bir yazı üslubuna ve hikâye anlatım tarzına sahip Nobel ödüllü yazar José Saramago'nun kitaplarından biri olan "Yitik Adanın Öyküsü", yazarın başyapıtlarından biri olarak anılıyor. Sürrealist hikâyeleriyle meşhur olan Portekizli yazarın, hikâyesinin alt metinlerindeki politika, din, sosyal yaşam gibi dokundurmalar göz önüne alındığında başyapıt yakıştırmasının oldukça yerinde olduğu söylenebilir.

Kitabın ufak bir özetini yapmadan önce yazar José Saramago'dan bahsetmekte fayda var. Yazar 1922'de Portekiz'de Santarém'da doğdu. 1998'de Nobel Edebiyat Ödülü alan yazar, 2007'de José Saramago Derneği'ni ve aralarında Orhan Pamuk'un da olduğu yazarlarla da Avrupa Yazarlar Parlamentosu'nu (European Writers' Parliament) kurdu. Söz konusu parlamentonun 2010'da planlanan toplantısında konuşma yapması beklenirken, 87 yaşında yıllar önce ülkesi Portekiz'e kızıp hat-

ta küsüp yerleştiği Kanarya Adaları'nda hayatını kaybetti.

José Saramago'nun yaşamı süresince siyasi ve dini birçok kurumla ters düştüğü de bir gerçek. Dolayısıyla kitaptaki dokundurmaların aslında bir arka planı var. Yazarın özellikle AB ve Uluslararası Para Fonu politikalarını açıkça eleştirdiği ve Katolik Kilisesi tarafından da bazı kitaplarına sansür getirildiği biliniyor. Ancak bu politik düşünceleri yazarın Nobel ödülüne layık görülmesine engel olmamış. Ödül verilmesinin arkasındaki nedense yazarın edebi kaleminin gücü ve zeki hikâye anlatımı olarak belirtiliyor. Gerçekten de, Saramago'nun uzun cümleli ve çoğunlukla paragrafsız yazım tarzını alışmak başta bir hayli güç olsa da, bu sadece bir alışma meselesi. Aslında bu yazı tarzı bir süre sonra kendine hayran da bırakıyor.

Kitaba dönersek, İspanya'yla Fransa arasındaki sınırın aniden ikiye ayrılmasıyla ve İber Yarımadası'nın Avrupa kıtasından koparak Atlantik

Okyanusu'nda seyretmesiyle başlayan öykü, içerisine üç erkek ve iki kadın kahramanı olarak geliyor. Her biri de kendi yaptığı bir gündelik olaydan dolayı yarımadanın anakaradan koptuğunu düşünmekte olan bu beş kahramanın yollarının kesişmesinin öyküsü anlatılıyor aslında kitapta. Bir karaağaç dalıyla toprağa şekiller çizen Joana Carda, yerin sarsıldığını hisseden Pedro Orce, sığırcıkların sürekli olarak takip ettiği José Anaiço, çok ağır bir taşı denize atmayı başaran Joaquim Sassa ve tavan arasında bir çorap bulan Maria Guavaira'nın yolculukları ve birbirlerini bulmaları, bir solukta okunacak cinsten.

Kitabın en ilginç taraflarından biriyse, yarımadanın kopuşunun siyasi ve sosyal yaşama yaptığı etkinin aktarılma biçimi. Saramago'nun üslubunun temel taşlarından olan sosyal göndermeler, bu kitapta da bir hayli geniş yer tutuyor. Televizyon kanallarında bilim adamlarınca ve siyasilerce yapılan analizler,

kitabın 1986'ta yazılmış olduğunu unutturacak şekilde günümüzle ilişkilendirilebilir. Örneğin, AB İber Yarımadası'nın anakaradan ayrılışını en başta kabul etmek istemezken, İngilizler Kraliçe'ye ait olan Gibraltar'ın hareket eden ada tarafından yok edilmemesine sevinir. Bu arada Amerikalılar kendilerine doğru seyretmekte olan adanın üzerinde hak iddia etmektedir. Avrupa'daki gençlerse "Hepimiz İberyalıyız" sloganlarıyla sokaklara çıkarken, polis tarafından durdurulmaya çalışılır.

Ada, yolculuğu sırasında Portekiz'e ait Azor adalarına çarpmadan yön değiştirip, kendi etrafında tur atarak Lizbon'u doğuya, Barselona'yıya batıya baktıracak şekilde döner ve Afrika'yla Orta Amerika arasında bir yerde durur.

Yazarın diğer kitaplarından "Körlük" ve "Ölüm Bir Varmış Bir Yokmuş" tarzında yazılan ama tamamen farklı bir konuyu izleyen kitap, adeta bir Picasso tablosu gibi.

Bize Avrupa'nı Anlat

Koordinatör: Doç. Dr. Erdem Denk (ATAUM Müd. Yrd.)

Katılımcılar:

Ressam Mehmet Ali Doğan (Birleşmiş Ressamlar ve Heykeltıraşlar Derneği eski Başkanı)
Onur Konuğu: Ressam Muhammed Yalçın
Gülizar Doğaray Karaçam, Ressam (AÜ Güzel Sanatlar Fakültesi)
Damla Torun Oğuz, Ressam (AÜ Güzel Sanatlar Fakültesi)
Erdem Oğuz, Ressam (AÜ Güzel Sanatlar Fakültesi)
Saadet Metin, Ressam (Çuval Sanat Galerisi)
Gülendam Özcan, Ressam (Çuval Sanat Galerisi)

Avrupa ve AB konulu akademik çalışmalarını zaman zaman kültür-sanat alanındaki faaliyetleriyle destekleyen ATAUM, ilk kez düzenlediği "Bize Avrupa'nı Anlat" başlıklı resim çalıştayıyla katılımcılardan "Avrupa" temasını kendi perspektiflerinden istedikleri tarz, biçim ve içerikte resmetmelerini rica etti. Birleşmiş Ressamlar ve Heykeltıraşlar Derneği eski Başkanı Ressam Mehmet Ali Doğan eşliğinde yapılan ve herkese açık olan etkinliğe, lise öğrencileri, ATAUM kursiyerleri ve SBF öğrencilerinden oluşan 15 amatör resim sevdalısıyla 6 profesyonel ressam katıldı. Çalıştayın onur konuğuydu "Altındağlı Ressam Muhammed Yalçın" idi. Katılımcılardan 12'sinin tuval, boya, fırça vb. malzemeleri ATAUM tarafından karşılandı. Çalıştayda yapılan ve her biri farklı bir Avrupa ve AB perspektifi sunan resimler ATAUM Yönetim Kurulu Salonu ve koridorlarını süslemeye başladı.

Ressam : Muhammed YALÇIN

Avrupa
Gündemi...

ATAUM

e-bülten

